

Na temelju članka 3. Uredbe o državnim potporama (Narodne novine, broj 50/2006), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj _____ donijela

ODLUKU
O OBJAVLJIVANJU PRAVILA O PROVEDBI PRAVA DRŽAVNIH POTPORA OD
STRANE NACIONALNIH SUDOVA

I.

Pravila o provedbi prava državnih potpora od strane nacionalnih sudova sadržana su u Obavijesti Komisije o provedbi prava državnih potpora od strane nacionalnih sudova (52009XC0409(01), SL C 85, 9.4.2009., str. 1. – 22.).

II.

Tekst akta u kojem su sadržana pravila iz točke I. ove Odluke, u prijevodu na hrvatski jezik, glasi:

„Obavijest Komisije o provedbi prava državnih potpora od strane nacionalnih sudova
(2009/C 85/01)

1. UVOD

1. Komisija je 2005. usvojila plan provedbe reforme državnih potpora, Akcijski plan za državne potpore¹ (Akcijski plan), kako bi unaprijedila učinkovitost, transparentnost, vjerodostojnost i predvidivost sustava državnih potpora kako je predviđeno Ugovorom o EZ-u. Slijedeći načelo „manjih i kvalitetnijih državnih potpora“ osnovni cilj Akcijskog plana je potaknuti države članice da smanje ukupan iznos državnih potpora istovremeno usmjeravajući sredstva iz državnih potpora za horizontalne ciljeve od zajedničkog interesa. U tom je kontekstu Komisija još jednom potvrdila svoju obvezu strogog pristupa prema nezakonitim potporama i potporama koje nisu usklađene s odredbama Ugovora o EZ-u. Akcijski plan posebno ističe potrebu za boljom i ciljanom provedbom te nadzorom državnih potpora koje dodjeljuju države članice te naglašava kako bi sudski postupci po privatnoj tužbi mogli doprinijeti tom cilju osiguravajući strožu disciplinu u području državnih potpora.²

2. Prije usvajanja Akcijskog plana Komisija je već razmatrala ulogu nacionalnih sudova u Obavijesti o suradnji između nacionalnih sudova i Komisije u području državnih potpora,

---

¹ Akcijski plan za državne potpore: Manje i kvalitetnije državne potpore: plan provedbe reforme državnih potpora 2005. – 2009., COM (2005) 107 finalna verzija.

² Akcijski plan, članci 55. i 56.

objavljenoj 1995.³ („Obavijest o suradnji iz 1995.“) Obavijest o suradnji iz 1995. uvela je mehanizme suradnje i razmjene informacija između Komisije i nacionalnih sudova.

3. Komisija je 2006. naručila studiju o provedbi prava državnih potpora na nacionalnoj razini⁴ („Provedbena studija“). Cilj ove studije bio je detaljna analiza sudskih postupaka po privatnoj tužbi u različitim državama članicama. Provedbena studija je zaključila da se u razdoblju između 1999. i 2006. na razini država članica značajno povećao broj sudskih postupaka pokrenutih po privatnoj tužbi.⁵

4. Međutim, Provedbena studija također je pokazala da veliki broj sudskih postupaka na razini država članica nije bio usmjeren na smanjenje negativnih učinaka na tržišno natjecanje u odnosu na osnovne mjere državnih potpora. Ovo iz razloga što se gotovo dvije trećine analiziranih presuda odnosilo na tužbe koje su podnijeli porezni obveznici koji su tražili oslobođenje od poreznih nameta koji su navodno bili diskriminirajući⁶ te na tužbe koje su uložili korisnici potpora kako bi osporili povrat nezakonitih potpora i potpora koje nisu sukladne zakonu.⁷ Broj tužbi koje su podnesene zbog neusklađenosti mjere s propisima o državnim potporama bio je razmjerno malen: tužbe za naknadu štete konkurenata protiv tijela države članice, povrata i/ili sudskog naloga Komisije koji se temelji na odredbi iz članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u, činile su samo 19 % svih analiziranih presuda, dok su tužbe konkurenata protiv korisnika potpora imale udio od samo 6 % presuda.

5. Usprkos činjenici, kao što je istaknuto u Provedbenoj studiji, da je uloga provedbe prava državnih potpora po stvarnoj privatnoj tužbi pred nacionalnim sudovima bila razmjerno mala, Komisija smatra da sudski postupci po privatnoj tužbi mogu imati značajne pozitivne učinke na politiku državnih potpora. Postupci pred nacionalnim sudovima mogu ponuditi trećim stranama priliku da svoje tužbe za naknadu štete po pitanjima iz povrede propisa o državnim potporama upute i riješe izravno na nacionalnoj razini. Nadalje, sukladno sudskoj praksi Suda Europskih zajednica (Sud EZ-a) nacionalni sudovi mogu ponuditi tužiteljima učinkovite pravne lijekove u slučaju povrede propisa o državnim potporama. To pak može doprinijeti sveobuhvatno strožoj disciplini državnih potpora.

6. Sukladno tomu, osnovna je svrha ove Obavijesti informirati nacionalne sudove i treće strane o pravnom lijeku koji stoji na raspolaganju u slučaju povrede propisa o državnim potporama te ih uputiti na primjenu tih propisa u praksi. Dodatno, Komisija želi razviti suradnju s nacionalnim sudovima upoznavajući suce nacionalnih sudova s praktičnim uputama i podupirati ih u njihovoj svakodnevnoj praksi.

7. Ova Obavijest zamjenjuje Obavijest Komisije iz 1995. i ne dovodi u pitanje bilo koje tumačenje Ugovora EZ-a koji je u primjeni te obvezujuće odluke sudova Zajednice. Dodatne informacije koje se tiču nacionalnih sudova bit će dostupne na internetskoj stranici Komisije.

2. ULOGA NACIONALNIH SUDOVA U PROVEDBI PRAVA DRŽAVNIH POTPORA

2.1. Opće odredbe

³ SL C 312, 23.11.1995., str. 8.

⁴ Dostupna na: http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/studies_reports/studies_reports.cfm Studija je obuhvatila 15 država članica EU (EU-15).

⁵ Ukupni porast sa 116 na 357 predmeta.

⁶ 51 % svih presuda.

⁷ 12 % svih presuda.

2.1.1. Definicija državnih potpora

8. Prvi korak s kojim se suočavaju nacionalni sudovi i potencijalni tužitelji u primjeni članka 87. i članka 88. Ugovora o EZ-u je odgovor na pitanje predstavlja li predmetna mjera državnu potporu u smislu Ugovora o EZ-u.

9. Članak 87. stavak 1. Ugovora o EZ-u obuhvaća: „svaku potporu koju daje država članica ili koja je dana putem državnih sredstava u bilo kojem obliku koji narušava ili prijeti narušavanjem tržišnog natjecanja stavljajući u povoljniji položaj određene poduzetnike ili proizvodnju određenih roba, ako utječe na trgovinu između država članica“.

10. Sud EZ-a je decidirano izrekao da su, kao što je to slučaj s Komisijom, nacionalni sudovi nadležni za tumačenje pojma državnih potpora.⁸

11. Pojam potpora nije ograničen na subvencije.⁹ Također uključuje, između ostalog, porezne olakšice i ulaganja iz javnih fondova u okolnostima kada se privatnom ulagatelju takve povlastice uskraćuju.¹⁰ Ovdje nije relevantno daje li potporu izravno država ili tijelo javne vlasti ili privatno tijelo koje je osnovano ili ovlašteno od strane države za upravljanje potporama.¹¹ No, kako bi se javna potpora smatrala državnom potporom, ona mora u povoljniji položaj stavljati određene poduzetnike ili proizvodnju određene robe (načelo selektivnosti), za razliku od općih mjera na koje se članak 87. stavak 1. Ugovora o EZ-u ne primjenjuje.¹² Nadalje, potpora mora narušavati ili prijetiti narušavanjem tržišnog natjecanja i mora imati učinke na trgovinu između država članica.¹³

12. Sudska praksa sudova Zajednice¹⁴ i odluke Komisije često su se bavile pitanjem predstavlja li određena mjera državnu potporu ili ne. Uz to, Komisija je objavila detaljne upute u svezi brojnih kompleksnih pitanja kao što je to primjerice primjena načela privatnog ulagatelja¹⁵ i testa privatnog vjerovnika¹⁶, okolnosti pod kojima se državna jamstva moraju

---

⁸ Predmet 78/76, Steinike & Weinlig, [1977] ECR 595, stavak 14.; Predmet C-39/94, SFEI i drugi, [1996] ECR I-3547, stavak 49.; Predmet C-354/90 Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires i drugi protiv Francuske, [1991] ECR I-5505, stavak 10.; i predmet C-368/04, Transalpine Ölleitung in Österreich, [2006] ECR I-9957, stavak 39.

⁹ Predmet C-308/01, GIL Insurance i drugi, [2004] ECR I-4777, stavak 69.; Predmet C-387/92, Banco Exterior de España protiv Ayuntamiento de Valencia, [1994] ECR I-877, stavak 13.; Predmet C-295/97, Piaggio, [1999] ECR I-3735, stavak 34.; Predmet C-39/94, SFEI, citiran gore u bilješci 8., stavak 58.; Predmet C-237/04, Enirisorse, [2006] ECR I-2843, stavak 42.; i predmet C-66/02, Italija protiv Komisije, [2005] ECR I-10901, stavak 77.

¹⁰ Vidi Mišljenje nezavisnog odvjetnika Jacobsa u spojenim predmetima C-278/92, C-279/92 i C-280/92, Španjolska protiv Komisije, [1994] ECR I-4103, stavak 28.: „Državna se potpora odobrava svaki puta kada država članica poduzetniku daje na raspolaganje sredstva kojima pod normalnim uvjetima privatni ulagatelj ne bi raspolagao primjenjujući tržišne uvjete i ne uzimajući u obzir ostale socijalne, političke ili filantropske razloge.“

¹¹ Predmet 290/83, Komisija protiv Francuske, [1985] ECR 439, stavak 14.; i predmet C-482/99, Francuska protiv Komisije, [2002] ECR I-4397, stavci 36. do 42.

¹² Jasna analiza ove razlike nalazi se u Mišljenju nezavisnog odvjetnika Darmona u spojenim predmetima C-72/91 i C-73/91, Sloman Neptun protiv Bodo Ziesemer, [1993] ECR I-887.

¹³ Vidi, između ostalog, spojene predmete C-393/04 i C-41/05, Air Liquide Industries Belgium, [2006] ECR I-5293, stavke 33. do 36.; Predmet C-222/04, Cassa di Risparmio de Firenze i drugi, [2006] ECR I-289, stavke 139. do 141.; i predmet C-310/99, Italija protiv Komisije, [2002] ECR I-2289, stavke 84. do 86.

¹⁴ Dobar primjer je presuda Suda EZ-a u predmetu Altmark C-280/00, Altmark Trans GmbH i Regierungspräsidium Magdeburg protiv Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH, [2003] ECR I-7747

¹⁵ Općenito o načelu privatnog ulagatelja, vidi predmet C-142/87, Belgija protiv Komisije (Tubemeuse), [1990] ECR I-959; predmet C-305/89, Italija protiv Komisije (Alfa Romeo), [1991] ECR I-1603, stavci 19. i 20. Za

smatrati državnom potporom¹⁷, prodaja zemljišta od strane tijela javnih vlasti¹⁸, privatizacija i slični potezi države¹⁹, državne potpore u iznosima manjim od *de minimis* pragova²⁰, izvozna kreditna osiguranja²¹, izravno oporezivanje poduzetnika²², ulaganje rizičnog kapitala²³, i državna potpora za istraživanje, razvoj i inovacije²⁴. Sudska praksa, smjernice, upute i odluke Komisije mogu pružiti vrijednu pomoć nacionalnim sudovima i potencijalnim tužiteljima u rješavanju pitanja koja se odnose na državne potpore.

13. Ako postoje sumnje u definiranju mjere kao državne potpore nacionalni sudovi mogu u skladu s odjeljkom 3. ove Obavijesti zatražiti mišljenje Komisije. To ne dovodi u pitanje mogućnost ili obvezu nacionalnog suda da predmet uputi Sudu EZ-a koji će donijeti prethodnu odluku sukladno članku 234. Ugovora o EZ-u.

2.1.2. Obveza mirovanja

14. Sukladno članku 88. stavku 3. Ugovora o EZ-u, država članica ne smije provesti mjeru koja sadrži državnu potporu bez prethodnog odobrenja Komisije (tzv. klauzula mirovanja):

„Komisiju se mora obavijestiti, u vremenu dostatnom kako bi joj se omogućilo da dostavi svoje primjedbe, o svakoj namjeri davanja potpore ili njezinoj izmjeni. Ako smatra da bilo koji od programa dodjele potpora nije u skladu sa zajedničkim tržištem u smislu odredaba iz članka 87., Komisija će bez odgode pokrenuti postupak koji je utvrđen stavkom 2. Predmetna

---

detaljna obrazlaganja vidi spojene predmete T-228/99 i T-233/99, Westdeutsche Landesbank Girozentrale protiv Komisije, [2003] ECR II-435, stavak 245. na dalje. Također vidi Bilten EC 9-1984, objavljen u „Pravo tržišnog natjecanja u Europskim zajednicama“, Svezak IIA, i Priopćenje Komisije o primjeni članka 92 i 93 Ugovora o EEZ-u i članka 5 Direktive Komisije 80/723/EEZ za javna poduzeća u sektoru proizvodnje (SL C 307, 13.11.1993., str. 3.). U vezi s primjenom načela na financiranje zračnih luka, vidi Smjernice Komisije o financiranju zračnih luka i potporama za pokretanje zračnih linija koje uzlijeću iz regionalnih zračnih luka (SL C 312, 9.12.2005., stavci 42. do 52., str. 1.).

¹⁶ Predmet C-342/96, Španjolska protiv Komisije, [1999] ECR I-2459, stavak 34.; i predmet C-256/97, DM Transport, [1999] ECR I-3913, stavak 25.

¹⁷ Obavijest Komisije o primjeni članka 87. i 88. Ugovora o EZ-u u području državnih potpora u obliku jamstava (SL C 155, 20.6.2008, str. 10.).

¹⁸ Priopćenje Komisije u vezi s udjelom potpora kod prodaje zemljišta i zgrada od strane tijela javne vlasti (SL C 209, 10.7.1997., str. 3.).

¹⁹ XXIII Izvješće o tržišnom natjecanju, stavci 401. do 402. i predmet C-278/92, Španjolska protiv Komisije, [1994] ECR I-4103.

²⁰ Uredba Komisije (EZ-a) br. 1998/2006 od 15. prosinca 2006. o primjeni članka 87. i članka 88. Ugovora o EZ-u na potpore male vrijednosti (*de minimis* potpore) (SL L 379, 28.12.2006., str. 5.); Uredba Komisije (EZ-a) br. 875/2007 od 24. srpnja 2007. o primjeni članka 87. i članka 88. Ugovora o EZ-u na *de minimis* potpore u sektoru ribarstva kojom se izmjenjuje i dopunjuje Uredba (EZ-a) br. 1860/2004 (SL L 193, 25.7.2007., str. 6.); i Uredba Komisije (EZ-a) br. 1535/2007 od 20. prosinca 2007. o primjeni članka 87. i članka 88. Ugovora o EZ-u na *de minimis* potpore u sektoru poljoprivredne proizvodnje (SL L 337, 21.12.2007., str. 35.).

²¹ Priopćenje Komisije državama članicama temeljem članka [93(1)] Ugovora kojim se članci [92] i [93] Ugovora primjenjuju na kratkoročna izvozna kreditna osiguranja (SL C 281, 17.9.1997., str. 4.), kako je zadnji put izmijenjeno i dopunjeno Priopćenjem Komisije državama članicama izmjenjujući i dopunjujući priopćenje na temelju članka [93(1)] Ugovora kojim se članci [92] i [93] Ugovora primjenjuju na kratkoročna izvozna kreditna osiguranja (SL C 325, 22.12.2005., str. 22.).

²² Obavijest Komisije o primjeni propisa o državnim potporama na mjere koje se odnose na izravno oporezivanje poduzetnika (SL C 384, 10.12.1998., str. 3.).

²³ Smjernice Zajednice o državnim potporama za poticanje ulaganja rizičnog kapitala u male i srednje poduzetnike (SL C 194, 18.8.2006., str. 2.).

²⁴ Okvir Zajednice za državne potpore za istraživanje i razvoj i inovacije (SL C 323, 30.12.2006., str. 1.).

država članica ne smije predloženu mjeru provesti sve dok Komisija ne okonča postupak i donese svoju konačnu odluku.²⁵

15. Međutim, postoji niz okolnosti u kojima se državne potpore mogu zakonito dodijeliti bez odobrenja Komisije:

(a) Kada je mjera obuhvaćena Uredbom o skupnom izuzeću koja je donesena sukladno okviru iz Uredbe Vijeća (EZ-a) br. 994/98 od 7. svibnja 1998. o primjeni članka 92. i 93. Ugovora o osnivanju Europske Zajednice na određene kategorije horizontalnih državnih potpora²⁶ („Omogućavajuća Uredba“). Kada mjera ispunjava sve uvjete iz Uredbe o skupnom izuzeću, država članica oslobođena je obveze prijave planirane mjere potpore te se obveza mirovanja ne primjenjuje. Komisija je temeljem Omogućavajuće uredbe prvotno donijela nekoliko uredbi o skupnom izuzeću²⁷, a neke su od njih u međuvremenu zamijenjene Uredbom Komisije (EZ-a) br. 800/2008 od 6. kolovoza 2008. kojom se određene kategorije potpora proglašavaju usklađenima sa zajedničkim tržištem pri primjeni članka 87. i članka 88. Ugovora o EZ-u (Opća Uredba o skupnom izuzeću)²⁸.

(b) Na sličan način, postojeće potpore²⁹ ne podliježu obvezi mirovanja. Između ostalog, to se odnosi na potpore koje su dodijeljene sukladno programima potpora koji su bili na snazi prije pristupanja predmetne države članice Europskoj uniji ili sukladno programima potpora koje je prethodno odobrila Komisija³⁰.

16. Postupci pred nacionalnim sudovima koji se odnose na pitanja državnih potpora mogu se ponekad baviti primjenom Uredbe o skupnom izuzeću ili postojećim ili odobrenim

²⁵ Obveza mirovanja ponavlja se u članku 3. Uredbe Vijeća (EZ-a) br. 659/1999 od 22. ožujka 1999. kojom se utvrđuju detaljna pravila za primjenu članka [93] Ugovora (SL L 83, 27.3.1999., str. 1.) („Postupovna uredba“). U odnosu na točno vrijeme odobravanja državne potpore vidi Uredbu Komisije (EZ-a) br. 1998/2006 od 15. prosinca 2006. o primjeni članka 87. i članka 88. Ugovora o EZ-u na de minimis potpore (SL L 379, 28.12.2006, str. 5.) uvodna odredba 10.

²⁶ SL L 142, 14.5.1998., str.: 1.

²⁷ Uredba Komisije (EZ-a) br. 68/2001 od 12. siječnja 2001. o primjeni članka 87. i članka 88. Ugovora o EZ-u na potpore za usavršavanje (SL L 10, 13.1.2001., str. 20.); Uredba Komisije (EZ-a) br. 70/2001 od 12. siječnja 2001. o primjeni članka 87. i članka 88. Ugovora o EZ-u na državne potpore malim i srednjim poduzetnicima (SL L 10, 13.1.2001., str. 33.); Uredba Komisije (EZ-a) br. 2204/2002 od 12. prosinca 2002. o primjeni članka 87. i članka 88. Ugovora o EZ-u na državne potpore za zapošljavanje (SL L 337, 13.12.2002., str. 3.) i Uredba Komisije (EZ-a) br. 1628/2006 od 24. listopada 2006. o primjeni članka 87. i članka 88. Ugovora o EZ-u na regionalne potpore za ulaganja (SL L 302, 1.11.2006., str. 29.). Primjena uredbi za skupno izuzeće potpora za male i srednje poduzetnike, potpora za usavršavanje i potpora za zapošljavanje produljena je do 30. lipnja 2008. Uredbom Komisije (EZ-a) br. 1976/2006 od 20. prosinca 2006. kojom se izmjenjuju i dopunjuju Uredbe (EZ-a) br. 2204/2002, (EZ-a) br. 70/2001 i (EZ-a) br. 68/2001 u smislu produljenja roka primjene (SL L 368, 23.12.2006., str. 85.). Posebne uredbe o skupnom izuzeću primjenjuju se u sektoru ribarstva i sektoru poljoprivrede. Vidi Uredbu Komisije (EZ-a) br. 736/2008 od 22. srpnja 2008. o primjeni članka 87. i članka 88. Ugovora o EZ-u na državne potpore za male i srednje poduzetnike koji se bave proizvodnjom, preradom i stavljanjem na tržište proizvoda ribarstva (SL L 201, 30.7.2008., str. 16.); i Uredbu Komisije (EZ-a) br. 1857/2006 od 15. prosinca 2006. o primjeni članka 87. i članka 88. Ugovora o EZ-u na državne potpore malim i srednjim poduzetnicima koji se bave proizvodnjom poljoprivrednih proizvoda, koja izmjenjuje i dopunjuje Uredbu (EZ-a) br. 70/2001 (SL L 358, 16.12.2006., str. 3.).

²⁸ SL L 214, 9.8.2008., str. 3. Opća Uredba o skupnom izuzeću stupila je na snagu 29. kolovoza 2008. Pravila koja se odnose na prijelazna razdoblja sadržana su u odredbama članka 44.

²⁹ Vidi članak 1. točku (b) Uredbe Vijeća (EZ-a) br. 659/1999 od 22. ožujka 1999. kojom se uređuju detaljna pravila za primjenu članka 93. Ugovora o EZ-u (SL L 83, 27.3.1999., str. 1.).

³⁰ Ovo se ne primjenjuje u slučaju kada se predmetnim programom potpora predviđa obveza pojedinačne prijave za određene vrste potpora. O pojmu postojeće potpore vidi također predmet C-44/93 Namur-Les assurances du crédit protiv Office national du ducroire i države Belgije, [1994] ECR I-3829, stavci 28. do 34.

programom potpora, ili obama pitanjima. Kada je u pitanju primjena skupnog izuzeća ili programa potpora, nacionalni sud može samo ocijeniti jesu li ispunjeni svi uvjeti iz Uredbe o skupnom izuzeću ili iz programa državnih potpora. Sud ne može ocjenjivati usklađenost mjere potpore kada mjera nije usklađena s propisima, jer je ta ocjena u isključivoj nadležnosti Komisije³¹.

17. Ako nacionalni sud treba utvrditi je li mjera sukladna nekom odobrenom programu potpora, on samo može provjeriti jesu li ispunjeni svi uvjeti odluke o odobrenju programa potpora. Kada se na nacionalnoj razini preispituju pitanja koja se odnose na valjanost odluke Komisije, nacionalni sud nema nadležnost proglasiti akte koje su donijele institucije Zajednice nevažećima³². Kada se pojavi pitanje valjanosti, nacionalni sud može, a u nekim slučajevima mora, uputiti predmet Sudu EZ-a koji će donijeti odluku u prethodnom postupku za tumačenje prava Zajednice³³. Iz razloga pravne sigurnosti, kako ju tumači Sud EZ-a, čak ni mogućnost dovođenja u pitanje valjanosti temeljne odluke Komisije putem prethodne odluke neće se moći iskoristiti u slučaju kada je tužitelj nesumnjivo bio mogao osporiti odluku Komisije pred sudovima Zajednice sukladno članku 230. Ugovora o EZ-u, ali to nije učinio³⁴.

18. Nacionalni sud može od Komisije zatražiti mišljenje sukladno odjeljku 3. ove Obavijesti ako se njegova pitanja odnose na primjenjivost Uredbe o skupnom izuzeću ili na postojeći ili odobreni program potpora.

2.1.3. Uloge Komisije i uloge nacionalnih sudova

19. Sud EZ-a opetovano potvrđuje da i nacionalni sudovi i Komisija igraju bitne ali različite uloge kada se radi o provođenju pravila o državnim potporama³⁵.

20. Glavna uloga Komisije je ocijeniti usklađenost planiranih mjera potpore sa zajedničkim tržištem temeljem kriterija koji su utvrđeni člankom 87. stavkom 2. i 3. Ugovora o EZ-u. Ta ocjena usklađenosti je u isključivoj nadležnosti Komisije, a podliježe sudskom nadzoru sudova Zajednice. Sukladno uvriježenoj sudskoj praksi Suda EZ-a, nacionalni sudovi nemaju ovlasti izricati mjeru državne potpore sukladnom članku 87. stavku 2. ili 3. Ugovora o EZ-u³⁶.

21. Uloga nacionalnog suda ovisi o mjeri potpore o kojoj je riječ i o tome je li ta mjera bila prijavljena u skladu s propisima te odobrena od strane Komisije:

(a) Od nacionalnih sudova često se traži da interveniraju u slučajevima kada je tijelo države članice³⁷ dodijelilo potporu, a da nije poštovalo obvezu mirovanja. Do ove situacije dolazi u slučaju kada potpora uopće nije bila prijavljena, ili ju je nadležno tijelo provelo prije nego što

³¹ Vidi stavak 20.

³² Vidi predmet C-119/05, Lucchini, [2007] ECR I-6199, stavak 53.

³³ Predmet T-330/94, Salt Union protiv Komisije, [1996] ECR II-1475, stavak 39.

³⁴ Predmet C-188/92, TWD Textilwerke Deggendorf protiv Njemačke, [1994] ECR I-833, stavci 17., 25. i 26.; vidi također spojene predmete C-346/03 i C-529/03, Atzeni i drugi, [2006] ECR I-1875, stavak 31.; i predmet C-232/05, Komisija protiv Francuske, („Scott“), [2006] ECR I-10071, stavak 59.

³⁵ Predmet C-368/04, Transalpine Ölleitung in Österreich, gore citirana fusnota 8., stavak 37.; spojeni predmeti C-261/01 i C-262/01, Van Calster i Cleeren, [2003] ECR I-12249, stavak 74.; i predmet C-39/94, SFEI i drugi, gore citirana fusnota 8., stavak 41.

³⁶ Predmet C-199/06, CELF i Ministre de la Culture et de la Communication, [2008] ECR I-469, stavak 38.; predmet C-17/91, Lornoy i drugi protiv države Belgije, [1992] ECR I-6523, stavak 30.; i predmet C-354/90, Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires i drugi protiv Francuske, gore citirana bilješka 8., stavak 14.

³⁷ Ovo se odnosi na sva tijela na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

je dobilo odobrenje Komisije. Uloga nacionalnih sudova u takvim slučajevima je štititi prava pojedinaca na koje je utjecalo nezakonito provođenje potpore³⁸.

(b) Nacionalni sudovi također igraju važnu ulogu u provedbi odluka o povratu potpore koje su donesene temeljem Uredbe Vijeća (EZ-a) br. 659/1999 od 22. ožujka 1999. kojom se utvrđuju detaljna pravila za primjenu članka 93. Ugovora³⁹ („Postupovna uredba“), u slučajevima kada se ocjenom Komisije zaključi da nezakonito dodijeljena potpora nije sukladna sa zajedničkim tržištem te naloži državi članici da od korisnika potpore vrati potporu koja nije sukladna propisima. Uključivanje nacionalnih sudova u ovakvim slučajevima obično se zasniva na pokretanju spora od strane korisnika državne potpore i traži provjera zakonitosti naloga za povrat potpore koji je izdalo nacionalno tijelo. Međutim, ovisno o nacionalnim provedbenim propisima, mogući su i drugi oblici sporova (kao što je primjerice tužba nadležnog tijela države članice protiv korisnika potpore u cilju pune provedbe odluke Komisije kojom se nalaže povrat potpore).

22. U očuvanju interesa pojedinca nacionalni sudovi moraju u potpunosti uzeti u obzir učinkovitost i izravan učinak⁴⁰ članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u te interese Zajednice⁴¹.

23. Uloga nacionalnih sudova u ovakvim okolnostima detaljno je obrađena u odjeljcima 2.2. i 2.3.

2.2. Uloga nacionalnih sudova u provedbi članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u – nezakonite državne potpore

24. Na isti način kao i odredbe članka 81. i članka 82. Ugovora o EZ-u, obveza mirovanja iz članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u dodjeljuje oštećenim stranama (primjerice konkurentima korisnika potpore) pojedinačna prava s izravnim učinkom. Oštećene strane mogu ostvariti svoja prava ulaganjem tužbe protiv države članice koja je dodijelila potporu pri nadležnim nacionalnim sudovima. Presude po takvim tužbama kojima se posljedično štite prava konkurenata sukladno članku 88. stavku 3. Ugovora o EZ-u jedna su od najvažnijih uloga koji imaju nacionalni sudovi u području državnih potpora.

25. To da u ovom kontekstu nacionalni sudovi igraju odlučujuću ulogu posljedica je činjenice da su ovlasti Komisije u smislu zaštite konkurenata i drugih trećih strana u slučaju nezakonitih potpora ograničene. Što je najvažnije, kako je Sud EZ-a presudio u predmetima „Boussac“⁴² i „Tubemeuse“⁴³, Komisija ne može donijeti konačnu odluku kojom nalaže povrat potpore samo na osnovu činjenice da potpora nije bila prijavljena sukladno članku 88. stavku 3. Ugovora o EZ-u. Stoga Komisija mora provesti punu ocjenu sukladnosti odnosno dopuštenosti potpore, bez obzira poštuje li se obveza mirovanja ili ne⁴⁴. Ta ocjena može biti

³⁸ Predmet C-368/04, Transalpine Ölleitung in Österreich, gore citirana bilješka 8., stavci 38. i 44.; spojeni predmeti C-261/01 i C-262/01, Van Calster and Cleeren, gore citirana bilješka 35., stavak 75.; i predmet C-295/97, Piaggio, gore citirana bilješka 9., stavak 31.

³⁹ SL L 83, 27.3.1999., str. 1.

⁴⁰ Predmet C-354/90, Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires i drugi protiv Francuske, gore citirana bilješka 8., stavci 11. i 12.; i predmet C-39/94, SFEI i drugi, gore citirana bilješka 8., stavci 39. i 40.

⁴¹ Predmet C-368/04, Transalpine Ölleitung in Österreich, gore citirana bilješka 8., stavak 48.

⁴² Predmet C-301/87, Francuska protiv Komisije, („Boussac“), [1990] ECR I-307.

⁴³ Predmet C-142/87, Belgija protiv Komisije, („Tubemeuse“), [1990] ECR I-959.

⁴⁴ Predmet C-301/87, Francuska protiv Komisije, („Boussac“), gore citirana bilješka 42., stavci 17. do 23.; predmet C-142/87, Belgija protiv Komisije, („Tubemeuse“), gore citirana bilješka 43., stavci 15. do 19.; predmet

dugotrajna, a ovlasti Komisije u smislu izdavanja preliminarnog naloga za povrat potpore podliježu ispunjavanju strogih zakonskih uvjeta⁴⁵.

26. Iz gore navedenih razloga tužbe pred nacionalnim sudovima nude konkurentima i ostalim trećim stranama na koje je nezakonita državna potpora imala učinak važno pravno sredstvo. Pravna sredstva koja stoje na raspolaganju nacionalnim sudovima uključuju:

- (a) sprečavanje isplate nezakonite potpore;
- (b) povrat nezakonite potpore (neovisno o njezinoj usklađenosti);
- (c) povrat kamata na nezakonitu potporu;
- (d) naknadu štete za konkurente i ostale treće strane; i
- (e) privremene mjere protiv nezakonite potpore.

27. Svaki od ovih pravnih lijekova podrobnije je obrađen u odjeljcima 2.2.1. do 2.2.6.

2.2.1. Sprečavanje isplate nezakonite potpore

28. Nacionalni sudovi obvezni su štititi pojedince čija su prava ugrožena povredama obveze mirovanja. Stoga nacionalni sudovi moraju poduzimati sve odgovarajuće pravne mjere, sukladno nacionalnim propisima, kada se pojavi povreda odredbe članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u⁴⁶. Međutim, obveze nacionalnih sudova nisu ograničene na nezakonite potpore koje su već isplaćene. Te se obveze odnose i na slučajeve kada se nezakonita isplata tek namjerava izvršiti. Kao dio svojih dužnosti, sukladno članku 88. stavku 3. Ugovora, nacionalni sudovi moraju štititi prava pojedinaca u slučajevima mogućeg kršenja tih prava⁴⁷. U slučaju namjere isplate nezakonite potpore nacionalni sud se stoga obvezuje spriječiti da takva isplata bude izvršena.

29. Obveza nacionalnih sudova u smislu sprečavanja isplate nezakonite državne potpore proizlazi iz različitih postupovnih okolnosti, ovisno o različitim tužbenim postupcima koji su na raspolaganju u pojedinom sustavu nacionalnog zakonodavstva. Najčešće će tužitelj osporavati valjanost nacionalnog pravnog akta na temelju kojeg se dodjeljuje nezakonita potpora. U takvim će slučajevima sprečavanje nezakonite isplate najčešće biti logična posljedica utvrđenog činjeničnog stanja da je akt na temelju kojeg se dodjeljuje potpora nezakonit kao posljedica povrede članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u od strane države članice⁴⁸.

C-354/90, Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires i drugi protiv Francuske, gore citirana bilješka 8, stavak 14.; i predmet C-199/06, CELF i Ministre de la Culture et de la Communication, gore citirana bilješka 36., stavak 38.

⁴⁵ Vidi članak 11. stavak 2. Postupovne uredbe, čije odredbe sadrže uvjete sukladno kojima predmetna mjera mora nesumnjivo predstavljati državnu potporu, mora se raditi o hitnom slučaju te mora postojati ozbiljan rizik nanošenja znatne i nepopravljive štete konkurentu.

⁴⁶ Predmet C-354/90, Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires i drugi protiv Francuske, gore citirana bilješka 8., stavak 12.; predmet C-39/94, SFEI I drugi, gore citirana bilješka 8., stavak 40.; predmet C-368/04, Transalpine Ölleitung in Österreich, gore citirana bilješka 8., stavak 47.; i predmet C-199/06, CELF i Ministre de la Culture et de la Communication, gore citirana bilješka 36., stavak 41.

⁴⁷ Vidi navode citirane u bilješci 38.

⁴⁸ O ništavosti pravnog akta na temelju kojeg se dodjeljuje potpora u slučajevima kada je država članica kršila odredbe članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u vidi predmet C-354/90, Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires i ostali protiv Francuske, gore citiranu bilješku 8., stavak 12.; također vidi kao ilustraciju, presudu njemačkog German Federal Court of Justice („Bundesgerichtshof“), od 4. travnja 2003., V ZR 314/02, VIZ 2003, 340, i presudu od 20. siječnja 2004., XI ZR 53/03, NVwZ 2004, 636.

2.2.2. Povrat nezakonite potpore

30. Kada se nacionalni sud suoči s nezakonito dodijeljenom potporom mora poduzimati sve odgovarajuće pravne mjere koje proističu iz ove protupravnosti u smislu nacionalnih propisa. Stoga nacionalni sud mora u načelu naložiti potpuni povrat nezakonite državne potpore od korisnika⁴⁹. Nalog punog povrata nezakonite potpore čini dio obveze nacionalnog suda sukladno kojoj on štiti pojedinačna prava tužitelja (primjerice konkurenata) sukladno članku 88. stavku 3. Ugovora. Stoga obveza povrata koji nalaže nacionalni sud ne ovisi o usklađenosti mjere potpore sa člankom 87. stavkom 2. ili stavkom 3. Ugovora o EZ-u.

31. Budući da nacionalni sudovi moraju naložiti povrat nezakonite potpore u punom iznosu neovisno o njezinoj usklađenosti, povrat može biti brži ako se rješava pred nacionalnim sudom nego putem žalbe Komisiji. Za razliku od Komisije⁵⁰ nacionalni se sud može i mora ograničiti na utvrđivanje činjenice predstavlja li mjera državnu potporu i primjenjuje li se na istu obveza mirovanja.

32. Međutim, obveza povrata potpore od strane nacionalnih sudova nije bezuvjetna. Sukladno sudskoj praksi u predmetu „SFEI“⁵¹ mogu postojati iznimne okolnosti u kojima povrat nezakonite potpore ne bi bio primjeren. U takvim će slučajevima primjereniji biti neki drugi pravni standard, sličan onome koji se primjenjuje sukladno člancima 14. i 15. Postupovne uredbe⁵². Drugim riječima, okolnosti koje ne sprečavaju Komisiju da donese nalog za povrat potpore u isto vrijeme ne opravdavaju nacionalni sud da odustane od naloga povrata punog iznosa potpore sukladno članku 88. stavku 3. Ugovora o EZ-u. Standardi koje primjenjuju sudovi Zajednice u ovom kontekstu vrlo su strogi⁵³. Sud EZ-a je naročito dosljedno i stalno u svojim presudama upućivao na činjenicu da, u načelu, korisnik nezakonite potpore ne može ostvariti svoja legitimna očekivanja u osporavanju naloga Komisije o povratu potpore⁵⁴. To iz razloga što će savjestan poduzetnik moći provjeriti je li potpora koju je primio bila prijavljena ili ne⁵⁵.

33. Odluka nacionalnog suda kojom isti odustaje od naloga povrata potpore sukladno članku 88. stavku 3. Ugovora o EZ-u opravdana je samo u slučaju kada se na temelju specifične i

---

⁴⁹ Predmet C-71/04, Xunta de Galicia, [2005] ECR I-7419, stavak 49.; predmet C-39/94, SFEI i ostali, gore citirana bilješka 8., stavci 40, i 68.; i predmet C-354/90, Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires i ostali protiv Francuske, gore citirana bilješka 8., stavak 12.

⁵⁰ Koja prije nego što naloži povrat potpore mora provesti ocjenu dopuštenosti potpore, vidi navode citirane u fusnoti 44.

⁵¹ Predmet C-39/94, SFEI i ostali, gore citirana bilješka 8., stavci 70. i 71., koji se odnose na Mišljenje nezavisnog odvjetnika Jacobsa, stavci 73. do 75.; vidi također predmet 223/85, RSV protiv Komisije, [1987] ECR 4617, stavak 17.; i predmet C-5/89, Komisija protiv Njemačke, [1990] ECR I-3437, stavak 16.

⁵² O standardu koji se u tom slučaju primjenjuje, vidi mišljenje nezavisnog odvjetnika Jacobsa u predmetu C-39/94, SFEI i ostali, gore citiranu bilješku 8., stavak 75.

⁵³ Članak 14. uređuje samo izuzeće od obveze povrata od strane Komisije u slučajevima kada bi povrat bio u suprotnosti s osnovnim načelima prava Zajednice. Jedini slučaj u kojem se država članica može suzdržati od provedbe odluke o povratu potpore od strane Komisije je kada bi takav povrat bio objektivno nemoguć, usporedi predmet C-177/06, Komisija protiv Španjolske, [2007] ECR I-7689, stavak 46. Također vidi stavak 17. iz Obavijesti Komisije prema učinkovitoj provedbi odluke Komisije kojom državama članicama nalaže povrat nezakonitih potpora i potpora koje nisu usklađene (SL C 272, 15.11.2007., str. 4).

⁵⁴ Predmet C-5/89, Komisija protiv Njemačke, gore citirana bilješka 51., stavak 14.; predmet C-169/95, Španjolska protiv Komisije, [1997] ECR I-135, stavak 51.; i predmet C-148/04, Unicredito Italiano, [2005] ECR I-11137, stavak 104.

⁵⁵ Predmet C-5/89, Komisija protiv Njemačke, gore citirana bilješka 51., stavak 14.; predmet C-24/95, Alcan Deutschland, [1997] ECR I-1591, stavak 25.; i spojeni predmeti C-346/03 i C-529/03, Atzeni i ostali, gore citirana bilješka 34., stavak 64.

konkretne činjenice kod korisnika pobudi legitimno očekivanje⁵⁶. To može biti slučaj ako je sama Komisija dala precizna jamstva da predmetna mjera ne predstavlja državnu potporu ili ne podliježe obvezi mirovanja⁵⁷.

34. U presudi u predmetu „CELF“⁵⁸ Sud EZ-a pojasnio je da obveza nacionalnog suda da naloži povrat nezakonite državne potpore u punom iznosu prestaje, ako do trenutka kada je nacionalni sud izrekao svoju presudu Komisija već odluči da je potpora usklađena sa zajedničkim tržištem. Budući da je svrha obveze mirovanja osigurati da se provode samo usklađene potpore, ta se svrha više ne može dovesti u pitanje u trenutku kada je Komisija već potvrdila usklađenost odnosno dopuštenost potpore⁵⁹. Stoga i dalje stoji obveza nacionalnog suda da štiti prava pojedinca sukladno članku 88. stavku 3. Ugovora o EZ-u, sve dok Komisija ne donese odluku o usklađenosti, neovisno o tome je li postupak Komisije u tijeku ili ne⁶⁰.

35. Nakon donošenja pozitivne odluke Komisije nacionalni sud sukladno pravu Zajednice više ne mora naložiti puni povrat potpore. Istovremeno Sud EZ-a izričito priznaje da obveza povrata potpore može postojati sukladno nacionalnim propisima⁶¹. Međutim, tamo gdje postoji obveza povrata, to ne utječe na pravo države članice da potporu kasnije naknadno odobri i provede.

36. U trenutku kada sud odluči da je nezakonita potpora isplaćena kršeći odredbe članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u, mora utvrditi iznos potpore kako bi se mogao utvrditi točan iznos povrata potpore. Pri utvrđivanju ovog iznosa sudu trebaju pomoći sudska praksa sudova Zajednice o primjeni članka 87. stavka 1. Ugovora o EZ-u i upute i odluke Komisije te primjeri iz prakse. Ako nacionalni sud naiđe na teškoće pri izračunavanju iznosa potpore, može za pomoć zatražiti Komisiju kao što je to dalje objašnjeno u odjeljku 3. ove Obavijesti.

2.2.3. Naplata kamate

37. Ekonomska prednost koju daje nezakonita potpora nije ograničena samo na svoju nominalnu vrijednost. Korisnik potpore dodatno dobiva financijsku prednost koja proistječe iz prijevremene provedbe potpore. A to je pak posljedica činjenice da bi u slučaju da je potpora bila prijavljena Komisiji, isplata (ako uopće) uslijedila kasnije. To bi značilo da bi korisnik morao posuditi određenu svotu na tržištu kapitala, uključujući i kamate po tržišnoj cijeni.

38. Zbog te nezakonite vremenske prednosti, ako Komisija naloži povrat potpore, člankom 14. stavkom 2. Postupovne uredbe ne traži se samo povrat nominalnog iznosa potpore nego povrat kamate od dana kada je nezakonita potpora stavljena na raspolaganje korisniku do dana kada je stvarno vraćena. Kamata koja se primjenjuje u ovom kontekstu uređena je člankom 9. Uredbe Komisije (EZ-a) broj 794/2004 od 21. travnja 2004. o provedbi Uredbe Vijeća (EZ-a)

⁵⁶ Usporedi mišljenje nezavisnog odvjetnika Jacobsa u predmetu C-39/94, SFEL i ostali, gore citiranu bilješku 8., stavak; i predmet 223/85, RSV protiv Komisije, gore citiranu bilješku 51., stavak 17.

⁵⁷ Spojeni predmeti C-182/03 i C-217/03, Belgija i Forum 187 protiv Komisije, [2006] ECR I-5479, stavak 147.

⁵⁸ Predmet C-199/06, CELF i Ministre de la Culture et de la Communication, gore citirana bilješka 36., stavci 45., 46. i 55.; i predmet C-384/07, Wienstrom, presuda od 11. prosinca 2008., još neobjavljena, stavak 28.

⁵⁹ Predmet C-199/06, CELF i Ministre de la Culture et de la Communication, gore citirana bilješka 36., stavak 49.

⁶⁰ Presuda izričito navodi obvezu povrata koju je izrekao Sud EZ-a u svojoj prethodnoj praksi, usporedi predmet C-199/06, CELF i Ministre de la Culture et de la Communication, gore citiranu bilješku 36. stavak 41.

⁶¹ Predmet C-199/06, CELF i Ministre de la Culture et de la Communication, gore citirana bilješka 36. stavci 53. i 55.

broj 659/1999 kojom se određuju detaljna pravila o primjeni članka 93. Ugovora („Provedbena uredba“)⁶².

39. U svojoj presudi u predmetu „CELF“ Sud EZ-a objasnio je da je potreba povrata financijske prednosti koja je ostvarena temeljem prijevremene provedbe potpore (dalje u tekstu: „kamata na nezakonitu potporu“) dio obveze nacionalnih sudova sukladno članku 88. stavku 3. Ugovora o EZ-u. To je iz razloga što prijevremena provedba nezakonite potpore za posljedicu ima da konkurenti, ovisno o okolnostima, prije osjete posljedice potpore u smislu tržišnog natjecanja nego što bi to inače bio slučaj. Korisnik je stoga dobio nezakonitu prednost⁶³.

40. Obveza nacionalnog suda u smislu naloga povrata kamata na nezakonitu potporu može nastati u dva slučaja:

(a) Nacionalni sud mora u normalnim okolnostima naložiti povrat punog iznosa nezakonite potpore sukladno članku 88. stavku 3. Ugovora o EZ-u. U tom slučaju za određivanje ukupnog iznosa povrata, kamata na nezakonitu potporu pribraja se prvotnom iznosu potpore.

(b) Međutim, nacionalni sud mora također naložiti povrat kamate na nezakonitu potporu u okolnostima u kojima, iznimno, ne postoji obveza da se izda nalog za puni povrat potpore. Kao što je to potvrđeno u predmetu „CELF“, obveza nacionalnog suda da naloži povrat kamate na nezakonitu potporu stoga ostaje na snazi čak i nakon pozitivne odluke Komisije⁶⁴. Ovo može biti od središnjeg značaja za potencijalne tužitelje, budući da pruža uspješnu pravnu zaštitu u slučajevima u kojima je Komisija već proglasila potporu usklađenom sa zajedničkim tržištem.

41. Kako bi izvršili svoju obvezu povrata u smislu povrata kamate na nezakonitu potporu nacionalni sudovi trebaju odrediti iznos kamate koji podliježe povratu. U tu se svrhu primjenjuju sljedeća načela:

(a) Polaznu točku predstavlja nominalni iznos potpore⁶⁵.

(b) Pri određivanju primjenjive kamatne stope i načina izračuna, nacionalni sudovi trebaju uzeti u obzir činjenicu da povrat kamate na nezakonitu potporu koji nalaže nacionalni sud služi istoj svrsi kao i povrat kamate koju nalaže Komisija sukladno članku 14. Provedbene uredbe. Nadalje, zahtjevi za povrat kamate na nezakonitu potporu su zahtjevi iz prava Zajednice koji se temelje izravno na članku 88. stavku 3. Ugovora o EZ-u⁶⁶. Stoga se na te zahtjeve primjenjuju načela jednakovrijednosti i učinkovitosti opisana u odjeljku 2.4.1. ove Obavijesti.

---

⁶² SL L 140, 30.4.2004., str.: 1. O načinu određivanja referentnih i diskontnih stopa vidi Priopćene Komisije o reviziji načina određivanja referentnih i kamatnih stopa (SL C 14, 19.1.2008., str. 6) („Priopćenje o referentnoj kamatnoj stopi“).

⁶³ Predmet C-199/06, CELF i Ministre de la Culture et de la Communication, gore citirana bilješka 36., stavci 50. do 52. i stavak 55.

⁶⁴ Predmet C-199/06, CELF i Ministre de la Culture et de la Communication, gore citirana bilješka 36., stavci 52. i 55.

⁶⁵ Vidi stavak 36. Porezi koji se plaćaju na nominalni iznos potpore mogu se odbiti u svrhu izračuna povrata, vidi predmet T-459/93 Siemens protiv Komisije, [1995] ECR II-1675, stavak 83.

⁶⁶ Predmet C-199/06, CELF i Ministre de la Culture et de la Communication, gore citirana bilješka 36., stavci 52. i 55.

(c) Kako bi se osiguralo dosljedno poštivanje odredbe iz članka 14. Postupovne uredbe i kako bi se zadovoljilo načelo učinkovitosti, Komisija smatra da način izračuna kamate koju koristi nacionalni sud ne smije biti manje strog od onog koji je predviđen Provedbenom uredbom⁶⁷. Stoga se kamata na nezakonitu potporu mora računati komformnim kamatnim računom (kamata na kamatu), a primjenjiva kamatna stopa ne smije biti niža od referentne stope⁶⁸.

(d) Štoviše, sukladno stajalištu Komisije, iz načela jednakovrijednosti slijedi da kada je izračun kamatne stope sukladno nacionalnom zakonodavstvu stroži od onoga koji predviđa Provedbena uredba, nacionalni sud će morati primijeniti strože nacionalne propise također i na tužbe utemeljene na članku 88. stavku 3. Ugovora o EZ-u.

(e) Dan koji se smatra početkom za računanje kamate uvijek je dan na koji je nezakonita potpora dana na raspolaganje korisniku. Završni dan ovisi o situaciji u vrijeme presude nacionalnog suda. Ako je, kao što je to bio slučaj u predmetu „CELF“, Komisija već odobrila potporu, završni dan je dan odluke Komisije. U drugim slučajevima, kamata na nezakonitu potporu uvećava se za čitavo vrijeme nezakonitosti sve do dana stvarnog povrata potpore od strane korisnika. Kao što je potvrđeno u predmetu „CELF“, kamata na nezakonitu potporu treba se također primjenjivati na razdoblje između donošenja pozitivne odluke Komisije i poništenja te odluke od strane sudova Zajednice⁶⁹.

42. U slučaju nedoumice, nacionalni sud može zatražiti pomoć Komisije sukladno odjeljku 3. ove Obavijesti.

2.2.4. Tužbe za naknadu štete

43. U sklopu njihove uloge temeljem članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u, od nacionalnih sudova može se tražiti da udovolje tužbama za naknadu štete koja je davanjem nezakonite potpore nastala konkurentima korisnika i ostalim trećim stranama⁷⁰. Takve tužbe za naknadu štete obično se upućuju tijelu koje daje državnu potporu. Mogu biti od posebne važnosti za tužitelja, budući da za razliku od postupaka u svrhu samog povrata potpore, uspješna odluka po tužbi za naknadu štete daje tužitelju izravnu financijsku naknadu za pretrpljeni gubitak.

44. Sud EZ-a opetovano drži da treće strane mogu podnositi tužbe za naknadu štete sukladno nacionalnom zakonodavstvu⁷¹. Takvi se zahtjevi naravno podnose u skladu s nacionalnim pravnim propisima. Stoga su se širom Zajednice značajno razlikovale i pravne osnove na koje su se tužitelji u prošlosti oslanjali.

45. Neovisno o mogućnosti naknade štete sukladno nacionalnim propisima, u pravu Zajednice povrede obveze mirovanja imaju izravan i obvezujući učinak. To je stoga što je obveza mirovanja sukladno članku 88. stavku 3. Ugovora o EZ-u propis prava Zajednice koji ima

⁶⁷ Vidi poglavlje V. Provedbene uredbe.

⁶⁸ Vidi fusnotu 62.

⁶⁹ Predmet C-199/06, CELF i Ministre de la Culture et de la Communication, gore citirana bilješka 36., stavci 36. i 69.

⁷⁰ Predmet C-199/06, CELF i Ministre de la Culture et de la Communication, gore citirana bilješka 36., stavci 53. i 55.; Predmet C-368/04, Transalpine Ölleitung in Österreich, gore navedena bilješka 8., stavak 56.; i predmet C-334/07 Komisija protiv Freistaat Sachsen, presuda od 11. prosinca 2008. koja još nije objavljena, stavak 54.

⁷¹ Predmet C-199/06, CELF i Ministre de la Culture et de la Communication, gore citirana bilješka 36., stavci 53. i 55.; predmet C-368/04, Transalpine Ölleitung in Österreich, gore citirana bilješka 8., stavak 56.; i predmet C-39/94, SFEI i ostali, gore citirana fusnota 8., stavak 75.

izravnu primjenu, a koja je obvezujuća za sva tijela država članica⁷². Povrede obveze mirovanja stoga mogu, u načelu, predstavljati temelj za tužbu za naknadu štete koji je zasnovan na „Frankovich“⁷³ i „Braserie du Pêcheur“⁷⁴ – predmetima iz sudske prakse Suda EZ-a⁷⁵. Navedena sudska praksa potvrđuje da se od država članica traži naknada za gubitak i štetu koja je nastala pojedincu kao rezultat kršenja prava Zajednice za koje je odgovorna država članica⁷⁶. Ta odgovornost države članice postoji kada su ispunjeni sljedeći uvjeti: (i) povreda pravnih normi na kojima se temelje prava pojedinca; (ii) povreda je dovoljno ozbiljna; i (iii) postoji izravna uzročna veza između povrede obveze države članice i štete koju su pretrpjele oštećene strane⁷⁷.

46. Prvi uvjet (obveza prava Zajednice da štiti prava pojedinca) ispunjen je u odnosu na povrede članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u. Ne samo da je Sud EZ-a opetovano potvrdio postojanje prava pojedinca temeljem članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u nego je i dao objašnjenje da je upravo zaštita tih prava pojedinca prava uloga nacionalnih sudova⁷⁸.

47. Uvjet dovoljne ozbiljnosti povrede prava Zajednice također je ispunjen u smislu članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u. Pri odlučivanju je li određena povreda prava Zajednice dovoljno ozbiljna ili ne, Sud EZ-a izričito naglašava količinu diskrecije koju imaju predmetna nadležna tijela⁷⁹. Kada predmetno tijelo nema pravo diskrecije, sama povreda prava Zajednice može biti dostatna kako bi se ustanovilo postojanje dovoljno ozbiljne povrede⁸⁰. Međutim, u smislu članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u vlasti država članica nemaju diskrecijsko pravo da ne prijave mjeru državne potpore. One su, tako reći, obuhvaćene apsolutnom obvezom prijave svih mjera prije njihove provedbe. Iako Sud EZ-a ponekad uzima u obzir opravdanost ovakve povrede prava Zajednice⁸¹, u slučaju prisutnosti državnih potpora nadležna tijela države članice ne mogu se u normalnim okolnostima braniti tvrdnjom da nisu znala za obvezu mirovanja. To je stoga što postoji bogata sudska praksa kao i veliki broj uputa Komisije o primjeni članka 87. stavka 1. i članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u. U slučaju nedoumica i zbog pravne sigurnosti države članice uvijek mogu mjeru prijaviti Komisiji⁸².

⁷² Predmet 6/64, Costa protiv E.N.E.L., [1964] ECR 1141; Predmet 120/73, Lorenz GmbH protiv Savezne Republike Njemačke i ostalih, [1973] ECR 1471, stavak 8.; i predmet C-354/90, Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires i ostali protiv Francuske, gore citirana bilješka 8., stavak 11.

⁷³ Spojeni predmeti C-6/90 i C-9/90, Francovich i Bonifaci protiv Italije, [1991] ECR I-5357.

⁷⁴ Spojeni predmeti C-46/93 i C-48/93, Brasserie du Pêcheur i Factortame, [1996] ECR I-1029.

⁷⁵ Činjenica da povrede propisa o državnim potporama mogu imati za posljedicu odgovornost države članice na temelju izravnog učinka prava Zajednice potvrđena je u predmetu C-173/03, Traghetti del Mediterraneo protiv Italije, [2006] ECR I-5177, stavak 41.

⁷⁶ Spojeni predmeti C-6/90 i C-9/90, Francovich i Bonifaci protiv Italije, gore citirana bilješka 73., stavci 31. do 37.; i spojeni predmeti C-46/93 i C-48/93, Brasserie du Pêcheur i Factortame, gore citirana bilješka 74., stavak 31.

⁷⁷ Vidi predmet C-173/03, Traghetti del Mediterraneo protiv Italije, gore citirana bilješka 75., stavak 45.

⁷⁸ Predmet C-354/90, Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires i ostali protiv Francuske, gore citirana bilješka 8., stavci 12. do 14.; spojeni predmeti C-261/01 i C-262/01, Van Calster i Cleeren, gore citirana bilješka 35., stavak 53.; i predmet C-199/06, CELF i Ministre de la Culture et de la Communication, gore citirana bilješka 36., stavak 38.

⁷⁹ Spojeni predmeti C-46/93 i C-48/93, Brasserie du Pêcheur i Factortame, gore citirana bilješka 74., stavak 55.

⁸⁰ Predmet C-278/05, Robins i ostali, [2007] ECR I-1053, stavak 71.; predmet C-424/97, Haim, [2000] ECR I-5123, stavak 38.; i predmet C-5/94, Hedley Lomas, [1996] ECR I-2553, stavak 28.

⁸¹ Spojeni predmeti C-46/93 i C-48/93, Brasserie du Pêcheur i Factortame, gore citirana bilješka 74., stavak 56.

⁸² Iako povrede članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u stoga moraju biti u načelu tretirane kao dovoljno ozbiljne, postoje izvanredne okolnosti koje stoje na putu zahtjevima za naknadu štete. U takvim okolnostima može se dogoditi da uvjet dovoljne ozbiljnosti povrede ne bude ispunjen. Vidi stavke 32. i 33.

48. Treći se uvjet, da povreda prava Zajednice mora imati za posljedicu stvarnu i mjerivu financijsku štetu tužitelju, može ispuniti na više različitih načina.

49. Tužitelj će često zastupati stajalište da je potpora izravno odgovorna za izgublenu dobit. Kada se suoči s ovakvim zahtjevom nacionalni sud treba uzeti u obzir sljedeća razmatranja:

(a) Temeljem načela jednakovrijednosti i učinkovitosti prava Zajednice⁸³ nacionalni sudovi ne smiju isključiti odgovornost države članice za izgublenu dobit⁸⁴. Šteta prema pravu Zajednice može nastati bez obzira je li povreda utjecala na tužitelja u smislu gubitka imovine ili ga je spriječila da poboljša svoj imovinski položaj. Kada bi nacionalno zakonodavstvo sadržavalo takvo izuzeće, nacionalni sud ne bi smio primijeniti te odredbe na odštetne tužbe u skladu s člankom 88. stavkom 3. Ugovora o EZ-u.

(b) Određivanje točnog iznosa izgubljene dobiti je lakše ako je nezakonita potpora omogućila korisniku da umjesto tužitelja dobije kakav ugovor ili iskoristi određenu poslovnu priliku. Tada će nacionalni sud moći izračunati prihod koji bi tužitelj mogao ostvariti temeljem takvog ugovora. U slučajevima kada je korisnik već izvršio ugovor, nacionalni sud mogao bi u obzir uzeti stvarnu dobit koja je njime nastala.

(c) Kompliciranija procjena štete potrebna je kada potpora uzrokuje općeniti gubitak udjela na tržištu. Jedan od mogućih načina u ovom slučaju mogao bi biti usporedba tužiteljevog stvarnog prihoda (na temelju izvještaja o dobiti i gubitku) s hipotetskom situacijom prihoda koji bi bio ostvaren da nezakonita potpora nije bila dodijeljena.

(d) Može se dogoditi da šteta koju pretrpi tužitelj premašuje izgublenu dobit. To je primjerice slučaj kada je zbog dodijeljene nezakonite potpore oštećena stranka koja podnosi tužbu za naknadu štete prisiljena napustiti djelatnost kojom se bavi (na primjer zbog nelikvidnosti).

50. Mogućnost podnošenja tužbe za naknadu štete u načelu ne ovisi o bilo kojem paralelnom postupku istrage koju provodi Komisija u odnosu na istu mjeru potpore. Takav istražni postupak ne oslobađa nacionalni sud njegove obveze da štiti prava pojedinca sukladno članku 88. stavku 3. Ugovora o EZ-u⁸⁵. S obzirom na činjenicu da tužitelj može biti u stanju dokazati da je pretrpio gubitak zbog prijevremene provedbe potpore, ili konkretnije, zbog nezakonite vremenske prednosti koju je tako dobio korisnik potpore, ne mogu se isključiti uspješne tužbe za naknadu štete i u slučaju kada je Komisija već odobrila potporu prije nego što je nacionalni sud donio svoju odluku⁸⁶.

51. Nacionalna postupovna pravila ponekad omogućavaju nacionalnom sudu da se pri određivanju stvarnog iznosa odštete koji se treba isplatiti tužitelju osloni na razumne procjene. U tom slučaju, istovremeno poštujući načelo učinkovitosti⁸⁷, razumne procjene mogu se koristiti i u odnosu na tužbe za naknadu štete koje se temelje na članku 88. stavku 3. Ugovora o EZ-u. Ovo može biti korisna metoda za nacionalne sudove koji se suočavaju s problemima koji se tiču izračuna iznosa odštete.

---

⁸³ Vidi odjeljak 2.4.1.

⁸⁴ Spojeni predmeti C-46/93 i C-48/93, Brasserie du Pêcheur i Factortame, gore citirana bilješka 74., stavci 87. i 90.

⁸⁵ Predmet C-39/94, SFEI i ostali, gore citirana bilješka 8., stavak 44.

⁸⁶ Predmet C-199/06, CELF i Ministre de la Culture et de la Communication, gore citirana bilješka 36., stavci 53. i 55.

⁸⁷ Vidi odjeljak 2.4.1.

52. Pravni preduvjeti po pitanju odštetnih tužbi sukladno pravu Zajednice i pitanja koja se odnose na izračun iznosa odštete, također mogu biti predmet zahtjeva za pomoć koji se mogu uputiti Komisiji sukladno odjeljku 3. ove Obavijesti.

2.2.5. Tužbe za naknadu štete protiv korisnika potpore

53. Potencijalni podnositelji tužbe imaju pravo podnijeti tužbu za naknadu štete protiv tijela koje je dodijelilo državnu potporu. Međutim, mogu se pojaviti okolnosti u kojima podnositelj tužbe odštetu radije traži direktno od korisnika potpore.

54. U presudi „SFEI“, Sud EZ-a je eksplicitno odgovarao na pitanje mogu li se u smislu prava Zajednice izravne tužbe za naknadu štete podnositi protiv korisnika potpore. Sud je u tom slučaju zaključio da budući da se člankom 88. stavkom 3. Ugovora o EZ-u ne nameću izravne obveze korisniku, za takve izravne tužbe ne postoji dostatan temelj u pravu Zajednice⁸⁸.

55. Međutim, to ni u kojem slučaju ne dovodi u pitanje mogućnost uspješne tužbe za naknadu štete protiv korisnika potpore na temelju nacionalnih materijalnih propisa. U tom je kontekstu Sud EZ-a posebno uputio potencijalne podnositelje odštetne tužbe na primjenu nacionalnih propisa kojima se uređuje izvanugovorna odgovornost⁸⁹.

2.2.6. Privremene mjere

56. Dužnost nacionalnih sudova kada je riječ o snošenju pravnih posljedica u slučajevima povrede obveze mirovanja ne odnosi se samo na njihove konačne presude. U smislu njihove uloge sukladno članku 88. stavku 3. Ugovora o EZ-u, pred nacionalne sudove postavlja se zadatak izricanja privremenih mjera kada je to primjereno u cilju zaštite prava pojedinca⁹⁰ i učinkovitosti članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u.

57. Ovlašt nacionalnih sudova da izriču privremene mjere može biti od središnje važnosti za zainteresirane strane kada je pravna zaštita hitno potrebna. Budući da nacionalni sudovi mogu brzo djelovati protiv nezakonitih potpora, zbog svoje blizine i različitih mjera kojima raspolažu, oni su najmjerodavniji za izricanje privremenih mjera kada je nezakonita potpora već isplaćena ili će uskoro biti isplaćena.

58. Najjednostavniji slučajevi su oni u kojima nezakonita potpora još nije isplaćena, ali gdje postoji rizik da će se takve isplate izvršiti za vrijeme trajanja postupka pred nacionalnim sudom. U takvim će slučajevima obveza nacionalnih sudova da spriječe povrede članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u⁹¹ može biti izdavanje naloga kojim će izreći privremenu mjeru kojom će se priječiti nezakonita isplata do materijalno-pravnog rješavanja stvari.

---

⁸⁸ Predmet C-39/94, SFEI i ostali, gore citirana bilješka 8., stavci 72. do 74.

⁸⁹ Predmet C-39/94, SFEI i ostali, gore citirana bilješka 8., stavak 75. U situaciji u kojoj dolazi do kolizije propisa, pravo koje se primjenjuje je određeno Uredbom (EZ-a) br. 864/2007 Europskoga Parlamenta i Vijeća o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Rim II) (SL L 199, 31.7.2007., str. 40.).

⁹⁰ Predmet C-354/90, Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires i ostali protiv Francuske, gore citirana bilješka 8., stavak 12.; predmet C-39/94, SFEI i ostali, gore citirana bilješka 8., stavak 52.; i predmet C-368/04, Transalpine Ölleitung in Österreich, gore citirana bilješka 8., stavak 46.

⁹¹ Vidi odjeljak 2.2.1.

59. U slučaju kada je nezakonita isplata već izvršena, uloga nacionalnih sudova sukladno članku 88. stavku 3. Ugovora o EZ-u obično od njih zahtijeva da nalože povrat čitavog iznosa potpore (uključujući i kamate na nezakonitu potporu). Sukladno načelu učinkovitosti⁹² nacionalni sud ovo ne može odgoditi nepotrebnim kašnjenjem postupka. Takvo odugovlačenje ne bi samo utjecalo na prava pojedinca koje štiti članak 88. stavak 3. Ugovora o EZ-u, već i izravno povećava negativne učinke na tržišno natjecanje koji proističu iz nezakonitosti potpore.

60. Međutim, usprkos ovoj općoj obvezi, mogu se dogoditi okolnosti u kojima dolazi do kašnjenja konačne presude nacionalnog suda. U takvim slučajevima obveza zaštite prava pojedinca sukladno članku 88. stavku 3. Ugovora o EZ-u zahtijeva od nacionalnog suda da upotrijebi sve privremene mjere koje mu stoje na raspolaganju temeljem nacionalnih postupovnih propisa kako bi se barem privremeno otklonili protutržišni učinci potpore (tzv. privremeni povrat)⁹³. Primjena nacionalnih postupovnih pravila u ovom kontekstu podložna je načelima jednakovrijednosti i učinkovitosti⁹⁴.

61. U slučajevima kada, na temelju sudske prakse sudova Zajednice i prakse Komisije, nacionalni sudac donese razumnu *prima facie* presudu da je u predmetnom slučaju riječ o nezakonitoj državnoj potpori, najbrže pravno sredstvo bilo bi po uvjerenju Komisije i u skladu s nacionalnim postupovnim propisima narediti da se nezakonita potpora i kamata na nezakonitu potporu stave na blokirani račun sve dok se ne riješi meritum pravne stvari. U svojoj bi konačnoj presudi nacionalni sud tada ili naredio da se sredstva položena na blokirani račun vrate tijelu koje je državnu potporu dodijelilo ako se dokaže nezakonitost, ili da se sredstva isplate korisniku.

62. Privremeni povrat može također biti vrlo učinkovito sredstvo u slučajevima kada se postupak pred nacionalnim sudom vodi paralelno s istražnim radnjama Komisije⁹⁵. Istražni postupak Komisije koji je u tijeku ne oslobađa nacionalni sud od njegove obveze da štiti prava pojedinca sukladno članku 88. stavku 3. Ugovora o EZ-u⁹⁶. Stoga nacionalni sud ne može jednostavno obustaviti vlastiti postupak dok Komisija ne donese svoju odluku te u međuvremenu ostaviti prava podnositelja odštetne tužbe iz članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u nezaštićena. U slučaju kada nacionalni sud želi pričekati rezultat ocjene sukladnosti potpore Komisije, prije donošenja konačnog i neopozivog naloga za povrat potpore, treba izreći odgovarajuće privremene mjere. Stoga bi se i ovdje stavljanje sredstava na blokirani račun činilo ispravnim pravnim sredstvom. U slučajevima kada:

(a) Komisija donese odluku da potpora nije sukladna odnosno nije dopuštena, nacionalni sud bi naložio da se sredstva s blokiranog računa vrate tijelu koje je dodijelilo državnu potporu (iznos potpore uvećan za kamate na nezakonitu potporu).

(b) Komisija donese odluku da je potpora sukladna odnosno dopuštena, to bi oslobodilo nacionalni sud njegove obveze iz prava Zajednice da naloži povrat potpore u punom iznosu⁹⁷.

⁹² Vidi odjeljak 2.4.1.

⁹³ Vidi također predmet C-39/94, SFEI i ostali, gore citiranu bilješku 8., stavak 52.; i predmet C-368/04, Transalpine Ölleitung in Österreich, gore citiranu bilješku 8., stavak 46.

⁹⁴ Vidi odjeljak 2.4.1.

⁹⁵ Vidi odjeljak 2.3.1. koji sadrži upute o privremenim mjerama u slučajevima povrata potpora.

⁹⁶ Predmet C-39/94, SFEI i ostali, gore citirana bilješka 8., stavak 44.

⁹⁷ Predmet C-199/06, CELF i Ministre de la Culture et de la Communication, gore citirana bilješka 36., stavci 46. i 55.

Dakle, sud bi mogao, sukladno nacionalnim propisima⁹⁸, naložiti da se stvaran iznos potpore isplati korisniku. Međutim, kao što je to opisano u odjeljku 2.2.3., nacionalnom sudu ostaje obveza iz prava Zajednice da naloži povrat kamate na nezakonitu potporu⁹⁹. Ta će se kamata na nezakonitu potporu isplatiti tijelu koje je dodijelilo državnu potporu.

2.3. Uloga nacionalnih sudova u provedbi negativnih odluka Komisije kojima se nalaže povrat potpore

63. Nacionalni sudovi mogu se susresti i s pitanjima iz predmeta koji se odnose na državne potpore u kojima je Komisija već naložila povrat. Iako će se u većini predmeta raditi o tužbama radi poništenja odluke nacionalnog suda kojom se nalaže povrat potpore, treće strane mogu tražiti naknadu štete od nacionalnih tijela iz razloga što ona nisu izvršila odluku Komisije o povratu potpore.

2.3.1. Pobijanje valjanosti odluke nacionalnog suda o povratu potpore

64. Sukladno članku 14. stavku 3. Postupovne uredbe, države članice moraju bez odlaganja provesti odluku o povratu potpore. Povrat se vrši u skladu s postupcima koje predviđa nacionalno zakonodavstvo, pod uvjetom da ti postupci omogućavaju trenutno i učinkovito izvršenje odluke o povratu potpore. U slučaju da nacionalni propis onemogućuje trenutni i/ili učinkoviti povrat, nacionalni sud tu odredbu ne smije primijeniti¹⁰⁰.

65. Valjanost naloga o povratu potpore koji je izdalo nacionalno tijelo u svrhu provedbe odluke Komisije o povratu ponekad se osporava pred nacionalnim sudom. Pravila koja se odnose na takve tužbe detaljno su prikazana u Obavijesti Komisije o povratu potpore iz 2007.¹⁰¹, a glavna su načela sažeta u ovom odjeljku.

66. Konkretno, tužbom pred nacionalnim sudom ne može se pobijati valjanost osnovne odluke Komisije u slučaju kada je tužitelj tu odluku bio mogao pobijati neposredno pred sudovima Zajednice¹⁰². To isto tako znači da u slučaju da je bilo moguće pobijanje odluke sukladno članku 230. Ugovora o EZ-u, nacionalni sud ne smije obustaviti izvršenje odluke o povratu potpore iz razloga koji su povezani s valjanosti odluke Komisije¹⁰³.

67. Tamo gdje nije jasno da tužitelj može podnijeti tužbu radi poništenja odluke sukladno članku 230. Ugovora o EZ-u (primjerice kada se radilo o mjeri koja je bila dio širokog programa potpore za koji podnositelj tužbe nije bio u mogućnosti dokazati je od njegovog osobnog interesa), nacionalni sud mora, u pravilu, ponuditi pravnu zaštitu. No, čak i u tim okolnostima, ako je predmet tužbe valjanost i zakonitost odluke Komisije, nacionalni sudac mora i u tim okolnostima zatražiti dostavu prethodne odluke u skladu s člankom 234. Ugovora o EZ-u¹⁰⁴.

---

⁹⁸ Vidi stavak 35.

⁹⁹ Predmet C-199/06, CELF i Ministre de la Culture et de la Communication, gore citirana bilješka 36., stavci 52. i 55.

¹⁰⁰ Predmet C-232/05, Komisija protiv Francuske, ("Scott"), gore citirana bilješka 34., stavci 49. do 53.

¹⁰¹ Obavijest Komisije s ciljem učinkovite provedbe odluka Komisije kojima se državama članicama nalaže povrat nezakonitih i neusklađenih potpora, gore citirana bilješka 53., stavci 55. do 59.

¹⁰² Vidi navode citirane u bilješci 34.

¹⁰³ Predmet C-232/05, Komisija protiv Francuske, ("Scott"), gore citirana bilješka 34., stavci 59. i 60.

¹⁰⁴ Vidi predmet C-119/05, Lucchini, gore citiranu bilješku 32., stavak 53.

68. Odobrenje privremene mjere u takvim okolnostima podliježe vrlo strogim pravnim uvjetima iz sudske prakse koji su definirani u predmetima „Zuckerfabrik“¹⁰⁵ i „Atlanta“¹⁰⁶: nacionalni sud može privremeno obustaviti nalog o povratu potpore samo pod sljedećim uvjetima: (i) kada sud ozbiljno sumnja u valjanost akta Zajednice. Ako valjanost akta koji se pobija nije pitanje o kojem traje postupak pred Sudom EZ-a, nacionalni sud mora sam uputiti to pitanje na odlučivanje Sudu EZ-a; (ii) mora postojati element žurnosti u smislu da je privremena mjera zaštite hitno neophodna kako bi se izbjegla ozbiljna i nepopravljiva šteta stanci koja je tu pravnu zaštitu zatražila; te (iii) sud mora uzeti u obzir interes Zajednice. Pri ocjeni ispunjavanja ovih uvjeta nacionalni sud mora poštovati svaku presudu sudova Zajednice o zakonitosti odluke Komisije ili o primjeni privremene pravne zaštite na razini Zajednice¹⁰⁷.

2.3.2. Naknada štete u slučaju neizvršenja odluke o povratu potpore

69. Kao i povrede obveze mirovanja, neizvršenje odluka Komisije o povratu potpore sukladno članku 14. Postupovne uredbe od strane tijela države članice mogu biti temelj za podnošenje tužbe za naknadu štete u smislu sudske prakse u predmetima „Francovich“ i „Brasserie du Pêcheur“¹⁰⁸. Stav je Komisije da postupanje po takvim odštetnim tužbama odražava načela primjenjiva u slučaju povreda obveze mirovanja¹⁰⁹. To je stoga što je (i) cilj obveze države članice u smislu povrata potpore zaštita onih prava pojedinca koje štiti i obveza mirovanja i stoga što (ii) odluke Komisije o povratu potpore ne ostavljaju nacionalnim tijelima bilo kakav prostor diskrecije pa se kršenja obveze povrata potpore smatraju sukladno tome u načelu dovoljno ozbiljnim. Posljedica toga je da će uspješnost tužbe za naknadu štete radi neizvršenja odluke Komisije o povratu potpore opet ovisiti o tome hoće li tužitelj moći dokazati da je pretrpio izravnu štetu kao posljedicu zakašnjelog povrata¹¹⁰.

2.4. Postupovna pravila i pravni položaj stranke pred nacionalnim sudovima

2.4.1. Osnovna načela

70. Obveza je nacionalnih sudova provoditi obvezu mirovanja i štiti prava pojedinaca u slučaju nezakonitih državnih potpora. U načelu, na te se postupke primjenjuju nacionalna postupovna pravila¹¹¹. Međutim, primjena nacionalnih propisa u takvim okolnostima, temeljem općih načela prava Zajednice, podložna je dvama osnovnim uvjetima:

(a) Nacionalna postupovna pravila koja se primjenjuju u slučaju tužbi temeljem članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u ne smije biti manje povoljna nego ona kojima se uređuju postupci po tužbama sukladno nacionalnom zakonodavstvu (načelo jednakovrijednosti)¹¹²; i

¹⁰⁵ Spojeni predmeti C-143/88 i C-92/89, Zuckerfabrik Süderdithmarschen i Zuckerfabrik Soest protiv Hauptzollamt Itzehoe i Hauptzollamt Paderborn, [1991] ECR I-415, stavak 33.

¹⁰⁶ Predmet C-465/93, Atlanta Fruchthandelsgesellschaft i ostali protiv Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft, [1995] ECR I-3761, stavak 51.

¹⁰⁷ Za daljnje upute usporedi Obavijest o povratu potpore iz 2007., stavak 59.

¹⁰⁸ Vidi navode citirane u bilješci 77.

¹⁰⁹ Vidi odjeljak 2.2.4.

¹¹⁰ Vidi stavke 48.do 51.

¹¹¹ Predmet C-368/04, Transalpine Ölleitung in Österreich, gore citirana bilješka 8., stavak 45.; i predmet C-526/04, Laboratoires Boiron, [2006] ECR I-7529, stavak 51.

¹¹² Predmet C-368/04, Transalpine Ölleitung in Österreich, gore citirana bilješka 8., stavak 45.; Spojeni predmeti C-392/04 i C-422/04, i-21 Njemačka, [2006] ECR I-8559, stavak 57.; i predmet 33/76, Rewe, [1976] ECR 1989, stavak 5.

(b) nacionalna postupovna pravila ne smiju izvršenje prava koja su zajamčena pravom Zajednice učiniti praktično nemogućim ili ga prekomjerno otežati (načelo učinkovitosti)¹¹³.

71. Polazeći od načela nadređenosti prava Zajednice, nacionalni sudovi ne smiju primjenjivati nacionalna postupovna pravila ako bi na taj način došlo do povrede načela koja su navedena u stavku 70.¹¹⁴

2.4.2. Pravni položaj stranke

72. Načelo učinkovitosti ima izravan učinak na pravni položaj potencijalnih podnositelja tužbe pred nacionalnim sudovima temeljem članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u. U tom smislu, uvjet je prava Zajednice da nacionalni propisi o pravnom položaju stranke koja može podnijeti tužbu ne umanjuju pravo na učinkovitu sudsku zaštitu¹¹⁵. Stoga nacionalni propisi ne mogu ograničiti pravni položaj stranke samo na konkurente korisnika potpore¹¹⁶. Treće strane na koje narušavanje tržišnog natjecanja zbog mjere potpore nije imalo utjecaj također mogu imati dostatan iako drugačiji pravni interes (kao što je to potvrđeno u slučajevima kada se radilo o poreznim olakšicama) u podnošenju zahtjeva za pokretanje postupka pred nacionalnim sudom¹¹⁷.

2.4.3. Položaj stranke u postupcima koji se odnose na porezne mjere

73. Sudska praksa u predmetima citiranim u stavku 72. posebno je mjerodavna kada je riječ o državnim potporama koje su dodijeljene u obliku poreznih olakšica ili izuzeća i drugih financijskih obveza. U takvim slučajevima nije neuobičajeno da osobe koje ne ostvaruju korist od istih olakšica pred sudom osporavaju svoja vlastita porezna davanja temeljem članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u¹¹⁸.

74. Međutim, temeljem sudske prakse sudova Zajednice, porezni obveznici sa statusom treće strane mogu se osloniti na obvezu mirovanja samo u slučajevima kada je njihova porezna obveza sastavni dio neke nezakonite mjere državne potpore¹¹⁹. To se događa kada su, sukladno važećim nacionalnim propisima, porezni prihodi rezervirani isključivo za financiranje nezakonite državne potpore i imaju izravan učinak na iznos državne potpore koja se dodjeljuje u suprotnosti s odredbama članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u¹²⁰.

75. Ako se odobren oprost poreza odnosio na opće porezne mjere, gore navedeni kriteriji obično nisu ispunjeni. Poduzetnik koji je obavezan plaćati takve poreze stoga u načelu ne može

---

¹¹³ Predmet C-368/04, *Transalpine Ölleitung in Österreich*, gore citirana bilješka 8., stavak 45.; Predmet C-174/02, *Streekgewest*, [2005] ECR I-85, stavak 18.; i predmet 33/76, *Rewe*, gore citirana bilješka 112., stavak 5.

¹¹⁴ Predmet 106/77, *Amministrazione delle finanze dello Stato protiv Simmenthal*, [1978] ECR 629, stavci 21. i 24.

¹¹⁵ Predmet C-174/02, *Streekgewest*, gore citirana bilješka 113., stavak 18.

¹¹⁶ Predmet C-174/02, *Streekgewest*, gore citirana bilješka 113., stavci 14. do 21.

¹¹⁷ Predmet C-174/02, *Streekgewest*, gore citirana bilješka 113., stavak 19.

¹¹⁸ Vidi statističke podatke u stavku 3. Nametanje posebnim poreznih obveza pojedinim sektorima ili proizvođačima isto se tako može smatrati državnom potporom kojom se pogoduje drugim poduzetnicima. Vidi predmet C-487/06, *P British Aggregates Association protiv Komisije*, presuda od 22. prosinca 2008. koja još nije objavljena, stavci 81. do 86.

¹¹⁹ Predmet C-174/02, *Streekgewest*, gore citirana bilješka 113., stavak 19.

¹²⁰ Spojeni predmeti C-393/04 i C-41/05, *Air Liquide*, gore citirana bilješka 13., stavak 46.; Spojeni predmeti C-266/04 do C-270/04, C-276/04 i C-321/04 do C-325/04, *Casino France i ostali*, [2005] ECR I-9481, stavak 40.; i predmet C-174/02, *Streekgewest*, gore citirana bilješka 113., stavak 26.

tvrditi da je porezna olakšica nekog drugog poduzetnika nezakonita sukladno članku 88. stavku 3.¹²¹ Iz ustaljene sudske prakse proizlazi također da širenje nezakonitog oprosta poreznih davanja na tužitelja nije primjeren pravni lijek za povrede članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u. Takva mjera ne bi otklonila protutržišne učinke nezakonite potpore nego ih naprotiv pojačala¹²².

2.4.4. Prikupljanje dokaza

76. Načelo učinkovitosti također može utjecati na postupak prikupljanja dokaza. Primjerice, kada teret dokaza u vezi s nekim zahtjevom stranci koja je pokrenula tužbu onemogućiti ili prekomjerno oteža potkrepljivanje dokazima utemeljenosti tužbe (na primjer kada ista nije u posjedu dokazne dokumentacije), nacionalni sud mora koristiti sva sredstva koja su mu na raspolaganju u skladu s nacionalnim postupovnim propisima kako bi tužitelju omogućio pristup tim dokazima. To može uključivati, ako je to uređeno nacionalnim zakonodavstvom, obvezu nacionalnog suda da naloži tuženoj strani ili trećoj strani da neophodnu dokumentaciju učini dostupnom tužitelju¹²³.

3. POMOĆ KOMISIJE NACIONALNIM SUDOVIMA

77. Sukladno članku 10. Ugovora o EZ-u, institucije Zajednice i države članice obostrano se obvezuju na lojalnu suradnju u ostvarenju ciljeva Ugovora o EZ-u. Stoga se članak 10. Ugovora o EZ-u tumači na način da Komisija mora pomagati nacionalnim sudovima u primjeni prava Zajednice¹²⁴. S druge pak strane, nacionalni sudovi mogu biti obvezani da pomažu Komisiji u ispunjavanju njezinih zadaća¹²⁵.

78. S obzirom na ključnu ulogu koju nacionalni sudovi imaju u provedbi propisa o državnim potporama, Komisija se obvezuje pomagati nacionalnim sudovima kada oni ocijene da im je takva pomoć potrebna za donošenje odluka u predmetima koje vode. Dok je već Obavijest o suradnji iz 1995. nacionalnim sudovima ponudila mogućnost da zatraže pomoć Komisije, tu mogućnost nacionalni sudovi ne koriste redovito. Stoga Komisija želi ponovno istaknuti svoj zahtjev za uspostavu tješnje suradnje s nacionalnim sudovima te iz tog razloga nudi mehanizme pomoći koji su jednostavniji i primjenjiviji u praksi. U tu svrhu poticaj nalazi u Obavijesti o suradnji u području tržišnog natjecanja u užem smislu (anti-trusta)¹²⁶.

79. Pomoć Komisije nacionalnim sudovima može se odvijati na dva načina:

(a) Nacionalni sud može od Komisije tražiti da mu dostavi predmetne informacije koje ona posjeduje (vidi odjeljak 3.1.).

¹²¹ Spojeni predmeti C-393/04 i C-41/05, *Air Liquide*, gore citirana bilješka 13., stavak 48.; i spojeni predmeti C-266/04 do C-270/04, C-276/04 i C-321/04 do C-325/04, *Casino France* i ostali, gore citirana bilješka 120., stavci 43. i 44.

¹²² Spojeni predmeti C-393/04 i C-41/05, *Air Liquide*, gore citirana bilješka 13., stavak 45.

¹²³ Predmet C-526/04, *Laboratoires Boiron*, gore citirana bilješka 111., stavci 55. i 57.

¹²⁴ Predmet C-39/94, *SFEI* i ostali, gore citirana bilješka 8., stavak 50.; Nalog od 13. srpnja 1990. u predmetu C-2/88 *Imm., Zwartveld* i ostali, [1990] ECR I-3365, stavci 16. do 22.; i predmet C-234/89, *Delimitis* protiv *Henninger Bräu*, [1991] ECR I-935, stavak 53.

¹²⁵ Predmet C-94/00, *Roquette Frères*, [2002] ECR I-9011, stavak 31.

¹²⁶ Obavijest Komisije o suradnji između Komisije i sudova država članica EU-a u primjeni članka 81. i članka 82. EZ-a (SL C 101, 27.4.2004., str.: 54.), stavci 15. do 30.

(b) Nacionalni sud može zatražiti mišljenje Komisije u odnosu na primjenu propisa o državnim potporama (vidi odjeljak 3.2.).

80. Pri pružanju pomoći nacionalnim sudovima Komisija mora poštivati obvezu čuvanja poslovne tajne i osigurati svoje vlastito djelovanje i neovisnost¹²⁷. Pri ispunjavanju svoje obveze iz članka 10. Ugovora o EZ-u prema nacionalnim sudovima, Komisija je dužna ostati neutralna i objektivna. Budući da je pružanje pomoći nacionalnim sudovima dio njezine zadaće u svrhu zaštite javnog interesa, Komisija nema namjeru služiti privatnim interesima stranaka u postupku koji se vodi pred nacionalnim sudom. Komisija stoga u svojoj pomoći nacionalnom sudu neće saslušati niti jednu stranku koja je uključena u postupak koji se vodi pred nacionalnim sudom.

81. Pomoć koja se nudi nacionalnim sudovima temeljem ove Obavijesti je dobrovoljna i ne dovodi u pitanje mogućnost ili obvezu¹²⁸ nacionalnog suda da u skladu s člankom 234. Ugovora o EZ-u zatraži od Suda EZ-a prethodnu odluku u smislu tumačenja ili valjanosti prava Zajednice.

3.1. Prosljeđivanje informacija nacionalnim sudovima

82. Zadaća Komisije da pomaže nacionalnim sudovima u primjeni propisa o državnim potporama uključuje obvezu prosljeđivanja relevantnih informacija koje posjeduje nacionalnim sudovima¹²⁹.

83. Nacionalni sud može, između ostalog, od Komisije zatražiti sljedeće informacije:

(a) Informaciju koja se odnosi na postupak Komisije koji je u tijeku; to između ostalog može uključivati informaciju o tome vodi li se postupak koji se odnosi na određenu mjeru potpore pred Komisijom, o tome je li određena mjera potpore bila prijavljena sukladno odredbama iz članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u, je li Komisija pokrenula službenu istragu i je li Komisija već donijela odluku¹³⁰. Ako odluka nije donesena, nacionalni sud može zatražiti od Komisije da obrazloži kada je vjerojatno da bi odluka mogla biti donesena.

(b) Nadalje, nacionalni sudovi mogu zatražiti Komisiju da im proslijedi dokumentaciju koju ona posjeduje. To može uključivati preslike postojećih odluka Komisije ako te odluke već nisu objavljene na internetskim stranicama Komisije, činjenične podatke, statistike, analize istraživanja tržišta i ekonomske analize.

84. Kako bi se osigurala učinkovitost u suradnji Komisije s nacionalnim sudovima, po zahtjevima za dostavu informacije odlučivat će se u najkraćem mogućem roku. Komisija će nastojati dostaviti tražene informacije nacionalnom sudu u roku od jednog mjeseca od dana

¹²⁷ Nalog od 6. prosinca 1990. u predmetu C-2/88 Imm., Zwartveld i ostali, [1990] ECR I-4405, stavci 10. i 11.; i predmet T-353/94, Postbank protiv Komisije, [1996] ECR II-921, stavak 93.

¹²⁸ Sukladno članku 234. Ugovora o EZ-u, odluka nacionalnog suda koja nije obuhvaćena sudskim nadzorom u drugom stupnju obavezan je u određenim okolnostima istu uputiti Sudu EZ-a odnosno pokrenuti prethodni postupak za tumačenje prava Zajednice.

¹²⁹ Predmet C-39/94, SFEI i ostali, gore citirana bilješka 8., stavak 50.; Nalog od 13. srpnja 1990. u predmetu C-2/88 Imm., Zwartveld i ostali, gore citirana bilješka 124., stavci 17. do 22.; Predmet C-234/89, Delimitis protiv Henninger Bräu, gore citirana bilješka 124., stavak 53.; i predmet T-353/94, Postbank protiv Komisije, gore citirana bilješka 127., stavci 64. i 65.

¹³⁰ Po zaprimanju ove informacije nacionalni sud može zatražiti da ga se o promjenama u stanju stvari i dalje redovno obavještava.

zaprimanja zahtjeva. U slučajevima kada Komisija od nacionalnog suda mora tražiti dodatna objašnjenja, rok od jednog mjeseca počinje teći na dan kada su dodatna objašnjenja zaprimljena. U slučajevima kada se Komisija mora konzultirati s trećim stranama čiji su interesi izravno uključeni prosljeđivanjem podataka, jednomjesečni rok počinje teći nakon što su te konzultacije izvršene. To se primjerice može dogoditi kada je određene informacije poslala privatna osoba¹³¹ ili kada su informacije koje je dostavila jedna država članica tražene od strane suda neke druge države članice.

85. Pri prosljeđivanju informacija nacionalnim sudovima, Komisija se mora pridržavati jamstava danih fizičkim i pravnim osobama sukladno članku 287. Ugovora o EZ-u¹³². Članak 287. Ugovora o EZ-u zabranjuje članovima, službenim osobama i ostalim službenicima Komisije otkrivanje informacija koje predstavljaju poslovnu tajnu. Poslovna tajna obuhvaća tajne podatke i poslovne tajne.

86. Članak 10. i članak 287. Ugovora o EZ-u ne predstavljaju apsolutnu zabranu za Komisiju da nacionalnim sudovima prosljedi informacije koje predstavljaju poslovnu tajnu. Kao što je potvrđeno od strane sudova Zajednice, dužnost lojalne suradnje obvezuje Komisiju da nacionalnom sudu osigura svaku informaciju koju on zatraži¹³³. To uključuje i informacije koje predstavljaju poslovnu tajnu.

87. Kada Komisija nacionalnom sudu prosljeđuje informacije koje se smatraju poslovnom tajnom podsjetit će sud na njegove obveze iz članka 287. Ugovora o EZ-u. Pitat će nacionalni sud može li i hoće li jamčiti zaštitu takvih tajnih podataka i poslovnih tajni. Kada nacionalni sud ne može pružiti takvo jamstvo, Komisija neće prosljediti predmetnu informaciju¹³⁴. No, kada nacionalni sud ponudi takvo jamstvo, Komisija će traženu informaciju prosljediti.

88. Postoje i druge situacije u kojima Komisija može biti spriječena u otkrivanju informacija nacionalnom sudu. Komisija naročito može ustegnuti prosljeđivanje informacija nacionalnom sudu kad bi takvo prenošenje informacija bilo u suprotnosti s djelovanjem i neovisnosti Zajednica. To bi se moglo dogoditi u slučaju kada bi otkrivanje informacija moglo ugroziti izvršenje zadaća koje su povjerene Komisiji¹³⁵ (primjerice informacija koja se odnosi na unutarnje ustrojstvo postupka donošenja odluka Komisije).

3.2. Mišljenja o pitanjima u vezi s primjenom propisa o državnim potporama

89. Kada se od nacionalnog suda zahtijeva primjena propisa o državnim potporama u postupcima koje vodi po takvim predmetima, nacionalni sud mora poštovati sva relevantna pravila Zajednice iz područja državnih potpora i postojeću sudsku praksu sudova Zajednice. Nacionalni sud uz to može potražiti pomoć i u praksi Komisije, njezinim odlukama, obavijestima i smjernicama koje uređuju primjenu pravila o državnim potporama koje je donijela sama Komisija. Međutim, može se dogoditi da sva ta pomoć nije dostatna

¹³¹ Predmet T-353/94, Postbank protiv Komisije, gore citirana bilješka 127., stavak 91.

¹³² Predmet C-234/89, Delimitis protiv Henninger Bräu, gore citirana bilješka 124., stavak 53.; i predmet T-353/94, Postbank protiv Komisije, gore citirana bilješka 127., stavak 90.

¹³³ Predmet T-353/94, Postbank protiv Komisije, gore citirana bilješka 127., stavak 64.; i Nalog od 13. srpnja 1990. u predmetu C-2/88 Imm., Zwartveld i ostali, gore citirana bilješka 124., stavci 16. do 22.

¹³⁴ Predmet T-353/94, Postbank protiv Komisije, gore citirana bilješka 127., stavak 93.; i Nalog od 6. prosinca 1990. u predmetu C-2/88 Imm., Zwartveld i ostali, gore citirana bilješka 127., stavci 10. i 11.

¹³⁵ Nalog od 6. prosinca 1990. u predmetu C-2/88 Imm., Zwartveld i ostali, gore citirana bilješka 127., stavak 11.; predmet C-275/00, First i Franex, [2002] ECR I-10943, stavak 49.; i predmet T-353/94, Postbank protiv Komisije, gore citirana bilješka 127., stavak 93.

nacionalnom sudu u rješavanju konkretnih predmeta. U smislu svojih obveza iz članka 10. Ugovora o EZ-u i uzimajući u obzir važnu i složenu ulogu koju nacionalni sudovi imaju u provedbi propisa o državnim potporama, Komisija stoga otvara mogućnost nacionalnim sudovima da od nje zatraže mišljenje po pitanju predmeta koje rješavaju, a tiču se primjene pravila o državnim potporama¹³⁶.

90. Mišljenja Komisije mogu u načelu obuhvaćati sva ekonomska, činjenična ili pravna pitanja koja proizlaze iz konteksta postupka pred nacionalnim sudom¹³⁷. Dakle, u pitanjima tumačenja prava Zajednice nacionalni sud očito može zatražiti pokretanje postupka za prethodno tumačenje Suda EZ-a sukladno članku 234. Ugovora o EZ-u. Kada u nacionalnom pravu ne postoji pravni lijek protiv odluke nacionalnog suda, korištenje mogućnosti prethodnog tumačenja Suda EZ-a je u načelu obvezno¹³⁸.

91. Moguća mišljenja Komisije mogu se, između ostalog, odnositi na sljedeća pitanja:

(a) Predstavlja li određena mjera državnu potporu u smislu članka 87. Ugovora o EZ-u, i ako je tako, kako se izračunava točan iznos potpore. Takva se mišljenja mogu odnositi na bilo koji kriterij iz članka 87. Ugovora o EZ-u (naime, na postojanje prednosti za poduzetnika koju dodjeljuje država članica ili je dodijeljena iz državnih sredstava, moguće narušavanje tržišnog natjecanja i utjecaj na trgovinu između država članica).

(b) Ispunjava li određena mjera neki od uvjeta za skupno izuzeće sukladno Uredbi o skupnom izuzeću tako da nije potrebna pojedinačna prijava, a obveza mirovanja iz članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u ne primjenjuje se.

(c) Proizlazi li određena mjera potpore iz određenog programa potpore koji je prijavljen i odobren od strane Komisije ili na neki drugi način ispunjava kriterije kako bi se smatrala postojećom potporom. Niti u ovim slučajevima ne primjenjuje se obveza mirovanja iz članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u.

(d) Postoje li iznimne okolnosti (kao što je na to upućeno u predmetu „SFEI“¹³⁹) koje bi spriječile nacionalni sud da naloži povrat potpore u punom iznosu sukladno pravu Zajednice.

(e) Kada nacionalni sud nalaže povrat kamata, može zatražiti pomoć Komisije kada je riječ o izračunu kamate i primjenjive kamatne stope.

(f) Pravne preduvjete za podizanje tužbi za naknadu štete u smislu prava Zajednice i pitanja koja se tiču izračuna iznosa naknade štete.

92. Kao što je navedeno u stavku 20., ocjena usklađenosti mjere potpore sa zajedničkim tržištem sukladno članku 87. stavku 2. i članku 87. stavku 3. Ugovora o EZ-u isključivo je u nadležnosti Komisije. Nacionalni sudovi nisu nadležni ocjenjivati usklađenost mjere potpore. Iako Komisija ne može davati mišljenja o usklađenosti, to ne sprečava nacionalni sud da

¹³⁶ Vidi predmet C-39/94, SFEI i ostali, gore citirana bilješka 8., stavak 50.

¹³⁷ No, obratite pozornost na stavak 92.

¹³⁸ Kada je tumačenje prava EZ-a jasno i razvidno iz postojeće sudske prakse ili gdje ne postoji razumna sumnja, sud protiv čije odluke nema pravnog lijeka sukladno nacionalnom pravu, ne mora uputiti premet na prethodni postupak tumačenja prava Zajednice Sudu EZ-a, iako je slobodan to učiniti. Vidi predmet 283/81, Cilfit i ostali, [1982] ECR 3415, stavci 14. do 20., i spojene predmete C-428/06 do C-434/06, Unión General de Trabajadores de la Rioja, [2008] ECR I-0000, presuda od 11. rujna 2008. koja još nije objavljena, stavci 42. i 43.

¹³⁹ Vidi navode citirane u bilješci 51.

zatraži postupovne informacije kao što su pitanja vezana uz to ocjenjuje li već Komisija usklađenost određene mjere potpore (ili to namjerava), i ako je tako, kada namjerava o tome donijeti odluku¹⁴⁰.

93. U svojim mišljenjima koje upućuje nacionalnim sudovima Komisija će se ograničiti na činjenične informacije ili zatražena objašnjenja ekonomske ili pravne prirode, a neće ulaziti u meritum stvari predmeta koji se vode pred nacionalnim sudom. Štoviše, za razliku od tumačenja prava Zajednice od strane sudova Zajednice, mišljenja Komisije nisu pravno obvezujuća za nacionalne sudove.

94. S ciljem što učinkovitije suradnje između Komisije i nacionalnih sudova, zahtjevi za mišljenje Komisije obrađivat će se u najkraćem mogućem roku. Komisija će nastojati dostaviti zatraženo mišljenje nacionalnom sudu u roku od četiri mjeseca od dana zaprimanja zahtjeva. U slučaju kada Komisija mora od nacionalnog suda zatražiti dodatna objašnjenja u vezi s njegovim upitom, taj će četveromjesečni rok početi teći od trenutka kada su dodatna objašnjenja zaprimljena.

95. U ovom kontekstu mora se međutim naglasiti da se opća obveza nacionalnih sudova da štite prava pojedinca sukladno članku 88. stavku 3. Ugovora o EZ-u primjenjuje također u vremenskom razdoblju u kojem Komisija priprema mišljenje koje je zatraženo. To je stoga što se, kao što je definirano u stavku 62., obveza nacionalnog suda da štiti prava pojedinca temeljem članka 88. stavka 3. Ugovora o EZ-u, primjenjuje neovisno čeka li se još na mišljenje Komisije ili ne¹⁴¹.

96. Kao što je već istaknuto u stavku 80., Komisija neće saslušati stranke prije no što svoje mišljenje dostavi nacionalnom sudu. Uvođenje mišljenja Komisije u postupak pred nacionalnim sudom podliježe nacionalnim postupovnim pravilima koja pak moraju poštivati opća načela prava Zajednice.

3.3. Praktična pitanja

97. Kako bi doprinijela učinkovitijoj suradnji i komunikaciji između Komisije i nacionalnih sudova, Komisija je odlučila uspostaviti jedinstvenu kontakt adresu na koju nacionalni sudovi mogu upućivati svoje zahtjeve za pomoć sukladno odjeljcima 3.1. i 3.2., te sva ostala pitanja u pisanom ili usmenom obliku koja se odnose na politiku državnih potpora koja se nameću u njihovom svakodnevnom radu.

European Commission
Secretariat-General
B-1049 Brussels
Belgium
Telefon: 0032 2 29 76271
Fax: 0032 2 29 98330
E-mail: ec-amicus-state-aid@ec.europa.eu

98. Komisija će u vezi sa suradnjom s nacionalnim sudovima objaviti sažeti prikaz u skladu s ovom Obavijesti u godišnjem Izvješću o politici tržišnog natjecanja. Komisija može svoja mišljenja i komentare isto tako učiniti dostupnima na svojoj internetskoj stranici.

¹⁴⁰ Vidi stavak 83.

¹⁴¹ Ovo može uključivati i privremene mjere kao što je to navedeno u odjeljku 2.2.6.

4. ZAVRŠNE ODREDBE

99. Ova Obavijest donosi se kako bi se nacionalnim sudovima pružila pomoć u primjeni pravila o državnim potporama. Ona ne obvezuje nacionalne sudove, ni ne utječe na njihovu neovisnost. Obavijest također ne utječe na prava i obveze država članica i fizičkih i pravnih osoba u skladu s pravom Zajednice.

100. Ova Obavijest zamjenjuje Obavijest o suradnji iz 1995.

101. Komisija namjerava provesti reviziju ove Obavijesti po isteku pet godina od njezinog donošenja.“

III.

Ova Odluka stupa na snagu danom objave u Narodnim novinama.

PREDSJEDNICA

KLASA:

UBROJ:

OBRAZLOŽENJE

Na temelju članka 3. Uredbe o državnim potporama (Narodne novine, broj 50/2006), Vlada Republike Hrvatske na prijedlog ministra financija donosi odluke o objavljivanju u „Narodnim novinama“ popisa pravila i pravila iz članka 2. predmetne Uredbe.

Temeljem članka 3. navedene Uredbe, Vlada Republike Hrvatske na prijedlog ministra financija donosi, inter alia, odluke o objavljivanju u „Narodnim novinama“ popisa pravila o državnim potporama, kao i njihove izmjene, a koje proizlaze iz članka 70. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske, s jedne strane i Europskih zajednica i njihovih članica, s druge strane.

U cilju osiguranja učinkovitog praćenja i pravovremenog objavljivanja pravila o državnim potporama predlaže se Prijedlog Odluke o objavljivanju pravila o provedbi prava državnih potpora od strane nacionalnih sudova, obzirom na važeću pravnu stečevinu u području državnih potpora Europske unije.

Objavi popisa pravila i teksta pravila pristupilo se isključivo u svrhu pune transparentnosti i učinkovitosti sustava nadzora državnih potpora.

Ovim se postiže puna transparentnost, jednostavnija mogućnost tumačenja i priprema korisnika i davatelja državnih potpora za primjenu ovih pravila nakon ulaska u Europsku uniju.

Na ovaj način u hrvatski sustav ne uvodi se ništa što se već ne primjenjuje i što ne obvezuje Republiku Hrvatsku, već se sustav približava davateljima i korisnicima državnih potpora.

Odluka o objavljivanju pravila o provedbi prava državnih potpora od strane nacionalnih sudova sadrži prijevod izvornika Obavijesti Komisije o provedbi prava državnih potpora od strane nacionalnih sudova (52009XC0409(01), SL C 85, 9.4.2009., str. 1. – 22.).

Odluka o objavljivanju pravila o provedbi prava državnih potpora od strane nacionalnih sudova ne sadrži odredbu o načinu provedbe predmetne Obavijesti, obzirom da je priroda Obavijesti takva da je posebna odredba o primjeni suvišna.

Odluka o objavljivanju pravila o provedbi prava državnih potpora od strane nacionalnih sudova stupa na snagu danom objave u Narodnim novinama.